

ZARZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA ¹⁾

z dnia z 2017 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się zadania ochronne dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”, na lata 2018–2019.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnionych w celach edukacyjnych, turystycznych i zarobkowych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 1267).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 2249, z 2017 r. poz. 1074.

Załącznik nr 1

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ WSKAZANIE SPOSOBÓW ELIMINACJI LUB
OGRAŃCZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Przebywanie osób w miejscach niedostępnianych	Ukierunkowanie ruchu osób przebywających na terenie ŚPN, poprzez: 1. oznakowanie granicy zewnętrznej ŚPN; 2. konserwację istniejących szlabanów metalowych oraz montaż nowych szlabanów, w celu uniemożliwienia wjazdu pojazdów na tereny niedostępniane; 3. zaprojektowanie, budowę, modernizację i konserwację infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej; 4. konserwację szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych polegającą w szczególności na usuwaniu powstałych szkód, przeprowadzaniu prac porządkowych, czyszczenie i impregnację obiektów, uzupełnianiu ubytków w oznakowaniu szlaków i ścieżek edukacyjnych 5. korekty przebiegu szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych; 6. zaprojektowanie, wytyczenie i oznakowanie w terenie nowych szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych
2	Lokalny niedobór martwych drzew w ekosystemach leśnych oraz niepełne spektrum zróżnicowania pod względem rozmiarów, formy i stopnia rozkładu	Pozostawianie w ekosystemach leśnych wszystkich drzew złamanych, wyrwanych, obumierających i martwych, o ile nie zagraża to założonym celom ochrony, bezpieczeństwu osób i mienia, a także nie powoduje utrudnień komunikacyjnych na drogach publicznych i wewnętrznych
3	Ograniczanie naturalnej różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i nieleśnych oraz blokowanie lub spowalnianie procesów renaturalizacyjnych w drzewostanach, wywołane obecnością gatunków obcych	1. Usuwanie z drzewostanów obcych gatunków drzew, w szczególności posiadających skłonności inwazyjne, z pozostawianiem wszystkich drzew martwych. 2. Usuwanie z warstw runa i podszytu w ekosystemach leśnych obcych gatunków roślin zielnych i krzewów, w szczególności gatunków inwazyjnych. 3. Usuwanie w ekosystemach nieleśnych obcych gatunków roślin zielnych, krzewów i drzew (w tym siewek, odrosli), w szczególności wykazujących skłonności inwazyjne
4	Brak odnowienia naturalnego modrzewia polskiego (<i>Larix decidua</i> ssp. <i>polonica</i>) w drzewostanie na Chełmowej Górze, kształtowanych w przeszłości czynnikami antropogenicznymi (wypas, ekstensywne użytkowanie przerębowe)	1. Usuwanie z drzewostanu drzew wywołujących silne ocienienie dna lasu, w szczególności buka (<i>Fagus L.</i>), z wyłączeniem drzew martwych, obumierających oraz z wykształconymi dziuplami - próchnowiskami. 2. Usuwanie młodego pokolenia drzew lub krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej i podrostu drzew z gatunków wywołujących silne ocienienie, w szczególności buka (<i>Fagus L.</i>) – wykaszanie, wrywanie z korzeniami lub wypas
5	Utrata charakterystycznej fizjonomii półnaturalnych lasów jodłowych, w tym siedliska przyrodniczego wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	Podjęmowanie działań z zakresu ochrony czynnej mających na celu utrzymanie lub odtworzenie struktury piętrowej i wiekowej typowej dla półnaturalnych świątokrzyskich lasów jodłowych (w tym ograniczanie nadmiernego rozwoju buka (<i>Fagus L.</i>)) w niektórych fragmentach jedlin

6	Zaburzenie procesów spontanicznej renaturalizacji ekosystemów leśnych w zakresie struktury gatunkowej, wiekowej i przestrzennej drzewostanów sztucznego pochodzenia	Usuwanie drzew przeszkadzających spontanicznej renaturalizacji ekosystemów
7	Sukcesja drzew i krzewów w cennych przyrodniczo łądowych ekosystemach nieleśnych, zbiorowiskach naskalnych i kserotermicznych oraz cennych stanowiskach florystycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie drzew i krzewów zagrażających celom ochrony oraz koszenie i wypas zwierząt w ekosystemach łąkowych, murawowych, zaroślowych i niektórych leśnych, w celu powstrzymania sukcesji niepożądanych drzew i krzewów oraz wywóz skoszonej biomasy, z pozostawianiem jej nieznacznej ilości jako miejsca rozwoju, schronienia i zimowania niektórych bezkręgowców i drobnych kręgowców; 2. Usuwanie ze zbiorowisk naskalnych, w tym kserotermicznych, drzew i krzewów zagrażających celom ochrony roślin zielnych; 3. Pielęgnowanie cennych stanowisk florystycznych podlegających procesowi zarastania i nadmiernego ocienienia przez drzewa i krzewy
8	Zmiany w ekosystemach nieleśnych w wyniku eutrofizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wywóz skoszonej biomasy; 2. Prowadzenie kontrolowanego wypasu, w szczególności w siedliskach, w których wypas jest wskazany
9	Przesuszenie siedlisk i obniżanie się poziomu wód podziemnych w wyniku różnych czynników naturalnych i antropogenicznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonywanie przegród z naturalnych materiałów miejscowych na wybranych ciekach wodnych; 2. Likwidacja historycznych rowów odwadniających i innych antropogenicznych przekształceń powierzchni gruntu przyspieszających spływ wód powierzchniowych
10	Wydeptywanie pokrywy glebowej i roślin przez turystów i okoliczną ludność	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych. 2. Budowa i remont urządzeń turystycznych wg Parkowego Systemu Informacji, 3. Wykonanie zabezpieczeń technicznych w tym ogrodzeń, barier i szlabanów, obsadzanie rodzimymi gatunkami krzewów leśnych. 4. Likwidacja nielegalnych zejść ze szlaków 5. Prowadzenie działalności edukacyjnej i prewencyjnej m. in. przez ustawienie tablic informujących o zasadach poruszania się na szlakach
11	Erozja gleby wzdłuż szlaków turystycznych, komunikacyjnych i dawnych szlaków zrywkowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uzupełnianie poerozyjnych ubytków gruntu. 2. Kierowanie spływającej wody do wnętrza lasu. 3. Zabudowa przeciwoerozyjna spowalniająca spływ powierzchniowy wód opadowych z dróg, ścieżek i szlaków turystycznych oraz eliminująca wydeptywanie inicjujące erozję. 4. Optymalizacja sieci szlaków zrywkowych i dróg transportu drewna oraz skoszonej biomasy, wyrównywanie kolein po zakończeniu prac. 5. Stosowanie w miarę możliwości zrywki konnej i konnego transportu. 6. Likwidacja dawnych szlaków zrywkowych i zbędnych dróg leśnych
12	Zanieczyszczenie wód	Budowa wysokosprawnych oczyszczalni ścieków lub modernizacja istniejących, celem objęcia ich zasięgiem wszystkich obiektów na terenie Parku oraz podłączenie tych obiektów do sieci kanalizacyjnej w miarę rozbudowy tej sieci
13	Zanieczyszczenie powietrza	Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń poprzez: <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizację budynków ŚPN 2. Zastosowanie lub wymianę izolacji termicznej budynków ŚPN 3. Modernizację lub wymianę instalacji grzewczej z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii w budynkach ŚPN
14	Zużycie techniczne zabytków budownictwa i architektury	Prace konserwacyjne i rewitalizacyjne budynków oraz ich otoczenia

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zagrożenie osób i mienia oraz utrudnienia komunikacyjne na drogach publicznych i wewnętrznych, w szczególności na szlakach turystycznych i innych miejscach udostępnionych, spowodowane przez powalające się drzewa	Usuwanie zagrażających drzew lub ich obalenie i pozostawienie do pełnego rozkładu (mineralizacji) (w szczególnie uzasadnionych przypadkach także drzew martwych i zamierających, zasiedlonych przez organizmy saproksyliczne)
2	Ubożenie biocenozy leśnej, w szczególności w zakresie bogactwa gatunkowego grzybów i bezkręgowców, wynikające z obniżonego udziału w drzewostanach starych drzew	Pozostawienie w drzewostanach wszystkich drzew gatunków rodzimych w wieku powyżej 100 lat do naturalnego zestarzenia się i obumarcia, za wyjątkiem drzew przeznaczonych do usunięcia w ramach działań wynikających z ochrony czynnej oraz działań wynikających z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa
3	Prowadzenie gospodarki rolnej i leśnej oraz innej działalności gospodarczej, a także wpływ zabudowy mieszkalnej i gospodarczej zlokalizowanej na gruntach niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykup gruntów prywatnych położonych w granicach Parku 2. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia występujących zagrożeń 3. Egzekwowanie obowiązku zgłaszania Służbie Parku konieczności przejazdu drogami wewnętrznymi Parku nieudostępnionymi do publicznego użytku oraz kontrola prawidłowego korzystania z takich dróg
4	Zarastanie historycznych cmentarzy i miejsc pamięci narodowej przez roślinność	Wykasanie roślinności oraz pielęgnacja zadrzewień i zakrzewień w tych miejscach
5	Pogarszanie się stanu i niszczenie zabytkowych kapliczek i innych obiektów zabytkowych oraz miejsc pamięci narodowej	Bieżące przeglądy stanu i ich remonty, konserwacja, pielęgnacja zieleni.
6	Wzmoczone obumieranie drzew i drzewostanów w wyniku masowego pojawiania się owadów i grzybów pasożytniczych	<p>Monitorowanie liczebności kambiofagicznych, foliofagicznych owadów oraz innych organizmów patogenicznych i prognozowanie ich wzmoczonego pojawiania się przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykładanie pułapek feromonowych i analizę odłowionego materiału (w tym fauny towarzyszącej) 2. Jesienne poszukiwania foliofagów sosny (<i>Pinus L.</i>) w ściółce 3. Ocenę zasiedlenia pędów jodłowych przez zwójki jodłowe metodą prób fotoeklektorowych 4. Ocenę tempa i przyczyn wydzielania się drzew z drzewostanów

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Przerywanie powiązań przyrodniczych ŚPN z otoczeniem, w szczególności z sąsiadującymi obszarami Natura 2000, Górami Świętokrzyskimi oraz Doliną Wisły, a w konsekwencji doprowadzenie do zubożenia genetycznego i gatunkowego	Działania na rzecz wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zapisów zapobiegających przerywaniu powiązań przyrodniczych ŚPN z otoczeniem

	roślin i zwierząt ŚPN	
2	Szkodnictwo leśne: 1) zakłócanie przebiegu naturalnych procesów w ekosystemach oraz nielegalne pozyskiwanie drewna (drzew żywych i martwych, stojących i powalonych), obłamanych konarów i gałęzi (chrustu), świeżych gałęzi jodłowych (stroiszu), runa leśnego, 2) kłusownictwo,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie nowych i konserwacja istniejących rowów granicznych. 2. Przekopywanie miejsc nielegalnych wjazdów. 3. Systematyczne patrolowanie terenu. 4. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo. 5. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd do lasu. 6. Ograniczenie do niezbędnego minimum wykorzystywania dróg w celach przemieszczania się pojazdami oraz nieudrażnianie aktualnie niewykorzystywanych dróg, ścieżek i dawnych szlaków zrywkowych 7. Wzmoczenie dokonywanych przez Służbę Parku kontroli w potencjalnych miejscach kradzieży drewna (w tym złomów, wywrotów i martwych drzew stojących). 8. Umieszczanie tablic urzędowych, informacyjnych i ostrzegawczych, informujących o zakazie wstępu i zagrożeniach bezpieczeństwa osób przebywających poza miejscami udostępnionymi. 9. Prowadzenie edukacji wśród społeczności lokalnej na temat celów ochrony w parku narodowym i roli martwych drzew w prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemów leśnych
3	Pożary lasu i łąk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie obserwacji terenu pod kątem występowania pożarów w ramach patroli i służb. 2. Uzupełnianie i konserwacja bazy sprzętu ppoż. 3. Porządkowanie dna lasu i inne czynności porządkowe przy drogach publicznych w ramach prewencji przeciwpożarowej 4. Bieżące naprawy dojazdów pożarowych poprzez uzupełnianie ubytków w nawierzchni oraz usuwanie roślinności w rowach i na poboczach, usuwanie gałęzi drzew wchodzących w światło drogi
4	Zakłócanie naturalnych zachowań zwierząt przez światło, antropogeniczne dźwięki i zapachy, a także obecność zwierząt domowych w pobliżu obiektów budowlanych i dróg zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie granic Parku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie kontroli miejsc szczególnie narażonych na nielegalną penetrację ludzką przez Służbę Parku 2. Umieszczanie tablic urzędowych, informacyjnych i ostrzegawczych w miejscach szczególnie narażonych na nielegalną penetrację ludzką oraz tablic informujących o zakazie wstępu i zagrożeniach bezpieczeństwa osób przebywających poza miejscami udostępnionymi w celach turystycznych 3. Prowadzenie przez Służbę Parku edukacji społeczności lokalnej na temat celów ochrony w parku narodowym oraz w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia zagrożeń generowanych przez przylegające do Parku tereny zabudowane i zamieszkałe 4. Działania na rzecz wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zapisów zapobiegających powstawaniu w bezpośrednim sąsiedztwie parku nowych obiektów budowlanych
5	Niszczenie siedlisk roślin, zwierząt i grzybów, będące skutkiem zanieczyszczeń (powietrza, gleby i wód gruntowych) emitowanych przez obiekty budowlane i drogi zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie granic Parku	Prowadzenie przez Służbę Parku edukacji społeczności lokalnej na temat celów ochrony w parku narodowym oraz w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia zagrożeń generowanych przez przylegające do Parku tereny zabudowane i zamieszkałe
6	Ryzyko wkraczania i rozprzestrzeniania się na terenie Parku roślin synantropijnych i obcego pochodzenia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie przez Służbę Parku edukacji społeczności lokalnej na temat celów ochrony w parku narodowym oraz w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia zagrożeń ze strony roślin synantropijnych i obcego pochodzenia, w szczególności inwazyjnych, generowanych przez przylegające do Parku tereny zabudowane i zamieszkałe. 2. Podejmowanie działań w zakresie likwidowania stanowisk gatunków obcego pochodzenia o cechach inwazyjnych w otulinie parku
7	Zanieczyszczenie powierzchni gruntu, wód	1. Prowadzenie przez Służbę Parku kontroli miejsc szczególnie narażonych na zanieczyszczanie odpadami i egzekwowanie przestrzegania zakazów

	powierzchniowych i gleby	<p>obowiązujących w tym zakresie</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Likwidacja nielegalnych składowisk odpadów 3. Usuwanie na bieżąco ze środowiska, występujących w rozproszeniu odpadów stałych, segregacja i wywóz odpadów 4. Likwidacja eternitowych pokryć dachowych i ich utylizacja
8	Zanieczyszczenie powietrza	Prowadzenie przez Służbę Parku edukacji wśród społeczności lokalnej na temat zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem powietrza oraz w zakresie sposobów eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń generowanych przez przylegające do Parku tereny zabudowane i zamieszkałe
9	Mała świadomość dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w społecznościach lokalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja społeczeństwa w zakresie podnoszenia świadomości dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego 2. Utrzymanie terenów ćwiczeń edukacyjnych i ścieżek edukacyjnych. 3. Tworzenie nowych obiektów i ścieżek edukacyjnych 4. Działalność Muzeum Przyrodniczego na Łysej Górze i innych obiektów służących edukacji przyrodniczej
10	Niszczenie form skałkowych, źródeł i stanowisk geologicznych przez turystów i okoliczną ludność	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidacja nielegalnych zejść ze szlaków 2. Konserwacja nawierzchni istniejących szlaków turystycznych 3. Wykonanie barier lub ogrodzeń chroniących formy skalne i stanowiska geologiczne 4. Prowadzenie przez Służbę Parku kontroli miejsc szczególnie narażonych na niszczenie i egzekwowanie przestrzegania zakazów obowiązujących w tym zakresie

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	<p>Presja urbanizacyjna w pobliżu granic Parku zagrażająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększeniem zanieczyszczania gleby, wód powierzchniowych i gruntowych oraz powietrza 2. Zwiększeniem zagrożenia wkraczaniem na tereny chronione Parku antropofitów i organizmów obcych o cechach gatunków inwazyjnych, 3. Zakłócaniem naturalnych zachowań behawioralnych zwierząt przez światło, antropogeniczne dźwięki i zapachy oraz wzmożoną penetrację ludzką i zwierząt domowych, w szczególności psów i kotów 	Prowadzenie działań na rzecz utrzymania w otulinie Parku, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej niesłużącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania). W przypadkach przewidywanego, negatywnego wpływu na przyrodę Parku poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych, w szczególności zamierzeń przewidywanych w dokumentach planistycznych, wydawanie postanowień odmawiających uzgodnienia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
2	Przerwanie istniejących korytarzy ekologicznych łączących teren Parku z obszarami przyległymi lub pogłębianie się ich dysfunkcyjności	Prowadzenie działań na rzecz utrzymania w otulinie Parku, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej niesłużącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania). W przypadkach przewidywanego, negatywnego wpływu na przyrodę Parku poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych, w szczególności zamierzeń przewidywanych w dokumentach planistycznych, wydawanie postanowień odmawiających uzgodnienia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

3	Zagrożenie ekosystemów leśnych i łąkowych przez pożary	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie systematycznej edukacji mieszkańców otuliny Parku 2. Utrzymanie przejezdności dróg wewnętrznych służących utrzymaniu bezpieczeństwa przeciwpożarowego 3. Utrzymanie sieci łączności GSM oraz magazynów sprzętu przeciwpożarowego 4. Utrzymywanie w stałej gotowości bojowej, w okresach zwiększonego zagrożenia pożarowego (okres wiosennego nielegalnego wypalania traw, długotrwałe susze), pojazdu z agregatem gaśniczym
4	Dewastacja krajobrazu pasm górskich (głównie Łysogórskiego i Klonowskiego) oraz dolin między tymi pasmami przez zabudowę terenów rolniczych przyległych do granic Parku	Prowadzenie działań na rzecz utrzymania w otulinie Parku, wzdłuż granic, stref wolnych od zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej i innej niesłużącej bezpośrednio ochronie przyrody oraz dróg utwardzonych (z zachowaniem dotychczasowych sposobów użytkowania). W przypadkach przewidywanego, negatywnego wpływu na przyrodę Parku poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych, w szczególności zamierzeń przewidywanych w dokumentach planistycznych, wydawanie postanowień odmawiających uzgodnienia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
5	Zmiana warunków siedliskowych na skutek nieprzewidywalnych zmian pogodowych, zwłaszcza klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie monitoringu przyrodniczego 2. Podejmowanie działań mających na celu zachowanie trwałości istnienia populacji rzadkich i zagrożonych gatunków rodzimej fauny i flory
6	Choroby o charakterze epizootii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring stanu zdrowotnego populacji zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem dzika (<i>Sus strofa</i>) 2. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych

**OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW, Z PODANIEM
RODZAJU, ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ**

I. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej

W ekosystemach leśnych i nieleśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	<p>Budowa, konserwacja, naprawa i wymiana:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej według Parkowego Systemu Informacji na szlakach turystycznych oraz ścieżkach i obiektach edukacyjnych 2. Nawierzchni szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych np.: profilowanie szlaków, uzupełnianie ubytków poerozyjnych, naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach. 	Według potrzeb	Tereny udostępnione na obszarach ochrony ścisłej
2	<p>Usuwanie (poza teren ŚPN) pojawiających się zanieczyszczeń stałych (śmieci), w szczególności nie podlegających szybkiej biodegradacji, zarówno występujących w formie pojedynczej, jak i w formie mniejszych lub większych wysypisk</p>	Na bieżąco według potrzeb	Całość obszarów ochrony ścisłej, w szczególności tereny udostępnione i ich sąsiedztwo
3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ścinanie lub obalanie pojedynczych drzew oraz prowadzenie prac chirurgii drzew zagrażających osobom przebywającym na szlakach turystycznych, ścieżkach i obiektach edukacyjnych, drogach publicznych oraz obiektach położonych w odległości nie większej niż 1,5 wysokości danego drzewa lub jego stojącego fragmentu od miejsca udostępnionego, z pozostawieniem na miejscu całości niefragmentowanej sztucznie biomasy w miarę możliwości z maskowaniem wizualnych skutków takich zabiegów celem zachowania krajobrazu lasu naturalnego 2. usuwanie drzew złamanych lub ich fragmentów i przewróconych tarasujących szlaki turystyczne, 	Według potrzeb	Tereny udostępnione i ich sąsiedztwo na obszarach ochrony ścisłej

	ścieżki edukacyjne i drogi publiczne – przesuwanie ich poza szlaki, ścieżki i drogi publiczne lub wykonywanie przejść przez takie drzewa		
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inwentaryzacja miejsc występowania gatunków roślin, zwierząt i grzybów 2. Monitoring liczebności i stanu ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych 4. Prowadzenie badań naukowych przez pracowników i podmioty zewnętrzne 	Według potrzeb, z zakresem prac ograniczonym do niezbędnego minimum	Obszary ochrony ścisłej
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne patrołowanie terenu pod kątem szkodnictwa 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo 3. Wzmocnienie przez Służbę Parku kontroli dokonywanych w potencjalnych miejscach kradzieży drewna, w szczególności złomów, wywrotów i posuszu stojącego a także pozyskiwania stroiszu jodłowego 4. Umieszczanie tablic urzędowych, informacyjnych i ostrzegawczych 	Według potrzeb	Obszary ochrony ścisłej
6	Drogi pożarowe i wewnętrzne naprawa ubytków i remonty	Według potrzeb	Obszar ochrony ścisłej w O.O. Klonów
7	Budowa odcinka szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Przełęczy Huckiej	Według potrzeb z zakresem prac ograniczonym do niezbędnego minimum	Obszar ochrony ścisłej w O.O. Św. Krzyż
8	Budowa odcinka szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Kapliczki „Mikołaja”	Według potrzeb z zakresem prac ograniczonym do niezbędnego minimum	Obszar ochrony ścisłej w O.O. Dąbrowa i O.O. Św. Katarzyna

II. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony czynnej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Budowa, konserwacja, naprawa i wymiana: 1. infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej według Parkowego Systemu Informacji na szlakach turystycznych oraz ścieżkach i obiektach edukacyjnych 2. nawierzchni szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych np.: profilowanie szlaków, uzupełnianie ubytków poerozyjnych, naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach.	Według potrzeb	Tereny udostępnione na obszarze ochrony czynnej
2	Usuwanie (poza teren ŚPN) pojawiających się zanieczyszczeń stałych (śmieci), w szczególności nie podlegających szybkiej biodegradacji, zarówno występujących w formie pojedynczej, jak i w formie mniejszych lub większych wysypisk.	Na bieżąco według potrzeb	Całość obszarów ochrony czynnej, w szczególności tereny udostępnione i ich sąsiedztwo
3	1. Ścinanie lub obalanie pojedynczych drzew oraz prowadzenie prac chirurgii drzew zagrażających osobom przebywającym na szlakach turystycznych, ścieżkach i obiektach edukacyjnych, drogach publicznych i wewnętrznych oraz obiektach położonych w odległości nie większej niż 1,5 wysokości danego drzewa lub jego stojącego fragmentu od miejsca udostępnionego, 2. usuwanie drzew złamanych i przewróconych tarasujących szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne i drogi publiczne – przesuwanie ich poza szlaki, ścieżki i drogi publiczne lub usuwanie ich w miejscach stwarzających zagrożenie	Według potrzeb	Tereny udostępnione i ich sąsiedztwo na obszarach ochrony czynnej
4	1. Ścinanie lub obalanie pojedynczych drzew oraz prowadzenie prac chirurgii drzew, stwarzających zagrożenie dla osób i mienia, obiektu budowlanego, linii energetycznej, dróg oraz w pobliżu gruntów użytkowanych gospodarczo. 2. Usuwanie drzew złamanych i przewróconych, tarasujących drogi oraz grunty użytkowane	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej

	gospodarczo, celem zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia oraz bezpieczeństwa pożarowego.		
5	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimej flory leśnej, przez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie obcych geograficznie gatunków roślin drzewiastych i zielnych, w szczególności dębu czerwonego (<i>Quercus rubra</i> L.), jesionu pensylwańskiego (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), czeremchy późnej (<i>Padus serotina</i>) i innych gatunków drzew (w tym ich siewek i odrośli), a także nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>), niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>), niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>) i innych gatunków o cechach inwazyjnych występujących i spontanicznie pojawiających się w ekosystemach Parku	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Obszary ochrony czynnej
6	Wspomaganie naturalnych procesów renaturalizacyjnych zachodzących w drzewostanach przez usuwanie drzew lokalnie obcych, wprowadzonych w wyniku sadzenia głównie sosny (<i>Pinus sylvestris</i>), hamującej tempo tych procesów	109,65 ha	Oddziały – 6a, 18h, j, 32a, b, c, d, 33a, b, d, f, i, j, 237a, b, c, d, g, i, 257i, k, l, m.
7	Odtwarzanie prawidłowej struktury gatunkowej i przestrzennej drzewostanów pogospodarczych z dominującą jednowiekową jodłą w drzewostanie (kształtowanie struktury jedlin, wspomaganie spontanicznych procesów renaturalizacyjnych w drzewostanie), poprzez usuwanie części drzew	15,24 ha	3a
8	Kształtowanie siedliska modrzewia (<i>Larix decidua</i>), w szczególności podgatunku modrzewia polskiego (<i>Larix decidua</i> ssp. <i>polonica</i>), a także wspomaganie naturalnych odnowień tego gatunku łącznie z przygotowaniem gleby pod naturalny obsiew	37,83 ha	Oddziały – 1A d, g, h, i, 2A h, 3Aa, c, d
9	Kształtowanie widnego lasu (grądu, dąbrowy lub boru mieszanego o luźnej więźbie drzewostanu) o charakterze pastwiskowym, ze znacznym udziałem drzew starych –usuwanie części drzew w wieku do 100 lat oraz krzewów podszytowych i w miarę możliwości wprowadzenie kontrolowanego wypasu	20,03 ha	Oddziały – 3Ak, l, 4A c
10	Zabezpieczanie mechaniczne modrzewia w celu ograniczenia szkód powodowanych przez zwierzęta łowne	Według potrzeb	Oddziały – 1A d, g, h, i, 2A h, 3A a, c, d

11	Monitorowanie liczebności wybranych gatunków kambio- i foliofagów posiadających skłonność do masowego pojawiania się (kornik drukarz (<i>Ips typographus</i>), i krobik modrzewiowiec (<i>Coleophora laricella</i>), przez wykładanie pułapek zapachowych (feromonowych) i analiza odłowionego materiału oraz fauny towarzyszącej	15 szt.	Oddziały – 1A b, f, j, 3A c, h, 23i, 24d, 76c, 79b, 203c, 239d, 249a, 256c, 258a, 266b
12	Monitorowanie we współpracy z Zespołem Ochrony Lasu w Radomiu nasilenia występowania foliofagów sosny (<i>Pinus sylvestris</i>) przez kontrolne poszukiwania owadów w ściółce leśnej	7 prób	Oddziały – 5c, 12a, 46c, 62g, 211a, 247b, 267a
13	Monitorowanie (prognozowanie) nasilenia występowania zwójek (<i>Tortricidae</i>) związanych z jodłą (<i>Abies alba</i>), przez wypłaszanie larw i postaci dojrzałych w fotoeklektorach, z pobranych prób gałęzi jodłowych	15 prób obejmujących 3-5 gałęzi każda	Oddziały – 67a, 91d, 98a, 105b, 164b, 172d, 177a, 184b, 194b, 202b, c, f, 204a, 208b, 209b
14	Zbiór nasion drzew i krzewów stanowiących naturalne komponenty flory ŚPN na potrzeby wewnętrzne oraz nasion buka (<i>Fagus sylvatica</i>) jodły (<i>Abies alba</i>), sosny (<i>Pinus sylvestris</i>) i modrzewia (<i>Larix decidua</i>) w tym podgatunku modrzewia polskiego (<i>Larix decidua</i> ssp. <i>polonica</i>) w drzewostanach zarejestrowanych w Biurze Nasiennictwa Leśnego celem ich wykorzystania przez podmioty zewnętrzne	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej, a w odniesieniu do buka, jodły, sosny i modrzewia Oddziały – 1A a, b, c, d, f, g, h, i, j, 2A a, b, c, d, f, g, h, 3A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 38f, 65c, 94y, 163c, 224a, 232a, 233a, b
15	Naprawa uszkodzonych rowów granicznych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
16	Likwidacja zbędnych wjazdów do lasu przez wykopanie rowów poprzecznych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
17	Budowa dojazdu pożarowego w O.O. Św. Krzyż	500 mb	Oddziały 202 n; 203 b, g, i, k
18	Naprawy i utrzymanie dróg i dojazdów pożarowych oraz dróg wewnętrznych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
19	usuwanie leżących gałęzi i chrustu oraz okrzesywanie ściętych z dna lasu i inne czynności porządkowe w ramach prewencji ppoż. na terenach przyległych do dróg publicznych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
20	W miejscach pamięci narodowej (mogiły i pomniki): 1. ręczne wykaszanie roślinności; 2. pielęgnacja zadrzewień i zakrzewień; 3. usuwanie zagrożeń i utrzymanie porządku; 4. bieżące naprawy i konserwacje	15 obiektów	Obwody ochronne – Święty Krzyż, Święta Katarzyna, Klonów, Dębno, Dąbrowa
21	1. Inwentaryzacja miejsc występowania gatunków roślin, zwierząt i grzybów 2. Monitoring liczebności i stanu	Według potrzeb, z zakresem prac ograniczonym do niezbędnego minimum	Obszary ochrony czynnej

	ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych 4. Prowadzenie badań naukowych przez pracowników i podmioty zewnętrzne		
22	1. Systematyczne patrolowanie terenu – prewencja szkodnictwa. 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo. 3. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd do lasu. 4. Wzmocnienie przez Służbę Parku kontroli dokonywanych w potencjalnych miejscach kradzieży drewna, w szczególności złomów, wywrotów i posuszu stojącego a także pozyskiwania stroiszu jodłowego. 5. Umieszczanie tablic urzędowych, informacyjnych i ostrzegawczych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
23	Naprawa uszkodzonych przepustów	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
24	Kształtowanie okrajka między lasem a terenem otwartym przy obiektach administracyjnych i mieszkalnych Parku przez usuwanie drzew i wysokich krzewów w pasie do 25 m od ścian budynków	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
25	Usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących ze spontanicznej sukcesji spod linii energetycznych.	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
26	Udostępnianie dojazdu do prywatnych gospodarstw oraz gruntów leśnych i rolnych prywatnych leżących w granicach ŚPN	Wg potrzeb	Obszary ochrony czynnej
27	Ograniczenie liczebności populacji dzika (<i>Sus strofa</i>)	Do 100 szt.	Obszary ochrony czynnej
28	Budowa ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” od Nowej Słupi do szlaku niebieskiego przy „Słupskim Wekslu”	Ok. 14 km	Obszary ochrony czynnej
29	Budowa odcinka szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Przełęczy Huckiej	Ok. 1 km	Obszary ochrony czynnej
30	Budowa odcinka szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Kapliczki „Mikołaja”	Ok. 1 km	Obszary ochrony czynnej

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Budowa, konserwacja naprawa i wymiana: 1. Infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej według Parkowego Systemu Informacji na szlakach turystycznych oraz ścieżkach i obiektach edukacyjnych 2. Nawierzchni szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych np.: profilowanie szlaków, uzupełnianie ubytków poerozyjnych, naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
2	Usuwanie (poza teren SPN) pojawiających się zanieczyszczeń stałych (śmieci), w szczególności nie podlegających szybkiej biodegradacji, zarówno występujących w formie pojedynczej, jak i w formie mniejszych lub większych wysypisk.	Na bieżąco według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
3	Ścinanie lub obalanie pojedynczych drzew oraz prowadzenie prac chirurgii drzew zagrażających turystom przy szlakach turystycznych, ścieżkach i obiektach edukacyjnych, przy drogach oraz w innych miejscach udostępnionych	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej bezpośrednio przylegające do terenów udostępnionych
4	1. Systematyczne patrolowanie terenu – prewencja szkodnictwa 2. Monitorowanie kamerami rejestrującymi i alarmującymi za pośrednictwem sieci GSM (fotopułapkami) miejsc szczególnie narażonych na szkodnictwo. 3. Montaż szlabanów uniemożliwiających wjazd. 4. Umieszczanie tablic informacyjnych i ostrzegawczych 5. Kopanie rowów przeciwdziałających nielegalnym wjazdom	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej
5	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimej flory, przez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie (wykaszenie przed kwitnieniem lub w początkowej jego fazie, wrywanie z korzeniami), obcych geograficznie gatunków roślin zielnych, w szczególności nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>), niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>), niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>) i innych gatunków o cechach inwazyjnych.	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Obszary ochrony czynnej
6	Koszenie łąk wraz z wywozem ściętej biomasy	20,84 ha	Oddziały – 2m, n, 11k, 22h, i, 40h, 44c, i, j, k, 45b, f, h, i, 54d, 55c, 56j, 61c, 62a, 115j, 248g, 249b, 256b, 257j
7	Ochrona bogatych florystycznie niżowych muraw bliźniczkowych, siedlisk zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych i przeplatki aurinii (<i>Euphydryas aurinia</i>) przez wykonanie koszenia z usuwaniem biomasy oraz usuwanie (wycinka, karczowanie) drzew i krzewów zmieniających charakter siedlisk, w miarę możliwości wprowadzenie kontrolowanego wypasu zwierząt gospodarskich	Według potrzeb	Oddziały – 74a, 23l, 26c, 42a, b, 23g, 59d, 58a, 14h, 38g, 60d, 251b, 64s
8	1. Inwentaryzacja miejsc występowania gatunków roślin, zwierząt i grzybów. 2. Monitoring liczebności i stanu ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów. 3. Prowadzenie rejestru obserwacji i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych 4. Prowadzenie badań naukowych przez pracowników i podmioty zewnętrzne	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej

9	Pielęgnacja Skarpy Zapusty przez usuwanie drzew i krzewów zmieniających kserotermiczny charakter siedliska	0,7 ha	2j, o
10	Ograniczenie liczebności populacji dzika (<i>Sus strofa</i>)	Do 100 szt.	Obszary ochrony czynnej

C. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Usuwanie (poza teren ŚPN) pojawiających się w zbiornikach wodnych, ciekach i źródłiskach zanieczyszczeń stałych (śmieci), szczególnie z miejsc ich większego gromadzenia się (tamy bobrowe, inne przytłamowania naturalne i sztuczne, miejsca wirowania wody, itp.)	Na bieżąco według potrzeb	Zbiorniki i ciek wodne (stałe i okresowe) oraz źródłiska na całości obszarów ochrony czynnej
2	Cykliczne, badanie poziomu i przepływu wód powierzchniowych	2 punkty pomiarowe	Rzeka Czarna Woda - oddz. 39d oraz źródło Św. Franciszka - oddz. 147d
3	Spowalnianie odpływu wód powierzchniowych na ciekach przepływających przez Park, 1. Zасыpywanie zbędnych odcinków rowów melioracyjnych 2. Budowa zastawek i przyhamowań na ciekach (z materiałów miejscowych - kłody, kamienie)	Według potrzeb	Obszary ochrony czynnej

D. Inne

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Konserwacja (poprzez m.in. impregnację, malowanie, wymianę zniszczonych elementów) i ochrona, prace przy zieleni, oczyszczanie, konserwacja, odmalowywanie, naprawa płotów itp. prace polegająca na opiece i poszanowaniu: 1. kapliczek; 2. krzyży przydrożnych; 3. tablic pamiątkowych; 4. pomników 5. mogił Prace realizowane we współpracy z okolicznymi z organami samorządowymi i państwowym oraz organizacjami, szkołami	Według potrzeb	Obszar ŚPN
2	Likwidacja dzikich wysypisk odpadów, sprzątnięcie i wywóz śmieci	Według potrzeb	Obszar ŚPN
3	Wykonanie korekty urządzania lasu uwzględniającej podziały działek i przekształcenia własnościowe	Według potrzeb	Obszar ŚPN

III. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Prowadzenie zabiegów gospodarczych zgodnych z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej, z uwzględnieniem ograniczeń w zakresie sposobów i terminów ich realizacji, koniecznych dla zachowania właściwego stanu ochrony komponentów biocenozy Parku	Według potrzeb na łącznej powierzchni 4,81 ha	Oddz. 8A x, 196c, 181i, 195n,s,t ,ax, cx, dx, fx, 148a
2	Prowadzenie prac pielęgnacyjnych w drzewostanie pod kątem wykorzystywania miejsca na potrzeby edukacyjne i rekreacyjne	Według potrzeb na powierzchni 1,47 ha	Oddz. 8A m
3	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimej flory leśnej, przez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie obcych geograficznie gatunków roślin, w szczególności dębu czerwonego (<i>Quercus rubra</i> L.), jesionu pensylwańskiego (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), czeremchy późnej (<i>Padus serotina</i>) i innych gatunków drzew (w tym ich siewek i odrośli), występujących i spontanicznie pojawiających się w ekosystemach Parku	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Obszary ochrony krajobrazowej
4	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimej flory, przez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie (wykaszenie przed kwitnieniem lub w początkowej jego fazie, wrywanie z korzeniami), obcych geograficznie gatunków roślin zielnych, w szczególności nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>), niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>), niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>) i innych gatunków o cechach inwazyjnych.	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Obszary ochrony krajobrazowej
5	Usuwanie (poza teren SPN) pojawiających się zanieczyszczeń stałych (śmiec), w szczególności nie podlegających szybkiej biodegradacji, zarówno występujących w formie pojedynczej, jak i w formie mniejszych lub większych wysypisk.	Na bieżąco według potrzeb	Obszary ochrony krajobrazowej pozostające we władaniu SPN
6	Budowa ścieżki rowerowej ze Św. Katarzyny do Podgórze łącznie z niezbędnym usunięciem drzew i krzewów pozwalających na jej prawidłowe wykonanie	2 km	Obszary ochrony krajobrazowej

B. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Wykaszenie łąk wraz z wywozem ściętej biomasy	9,22 ha	Oddziały – 11 h, 54 h, 239 a, c, f, g, 248 d, f, g, h, i, l, 2P h, 39Pb, c, d, f, 8A h, i, j
2	Ochrona naturalnej dynamiki rodzimej flory, przez inwentaryzowanie, a następnie usuwanie (wykaszenie przed kwitnieniem lub w początkowej jego fazie, wrywanie z korzeniami), obcych geograficznie gatunków roślin zielnych, w szczególności nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>), niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>), niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>) i innych gatunków o cechach inwazyjnych.	Według potrzeb wynikających z prowadzonej na bieżąco inwentaryzacji	Obszary ochrony krajobrazowej
3	Usuwanie (poza teren SPN) pojawiających się zanieczyszczeń stałych (śmiec), w szczególności nie podlegających szybkiej biodegradacji, zarówno występujących w formie pojedynczej, jak i w formie mniejszych lub większych wysypisk.	Na bieżąco według potrzeb	Obszary ochrony krajobrazowej pozostające we władaniu SPN
4	Budowa, konserwacja naprawa i wymiana:	Według potrzeb	Obszary ochrony

	1. Infrastruktury turystycznej oraz informacyjno-edukacyjnej według Parkowego Systemu Informacji na szlakach turystycznych oraz ścieżkach i obiektach edukacyjnych 2. Nawierzchni szlaków turystycznych oraz ścieżek i obiektów edukacyjnych np.: profilowanie szlaków, uzupełnianie ubytków poerozyjnych, naprawa rowów odpływowych i przepustów, wykonanie rowków odpływowych kierujących wodę do wnętrza lasu na ich stromych odcinkach		krajobrazowej bezpośrednio przylegające do terenów udostępnionych
5	Ścinanie lub obalanie pojedynczych drzew oraz prowadzenie prac chirurgii drzew zagrażających turystom przy szlakach turystycznych, ścieżkach i obiektach edukacyjnych, przy drogach oraz w innych miejscach udostępnionych	Według potrzeb	Obszary ochrony krajobrazowej bezpośrednio przylegające do terenów udostępnionych
6	Kształtowanie okrajka między lasem a terenem otwartym przy obiektach administracyjnych i mieszkalnych Parku poprzez usuwanie drzew i wysokich krzewów w pasie do 25 m od ścian budynków	Według potrzeb	Obszary ochrony krajobrazowej
7	Wycinanie drzew rosnących przy obiektach na terenie Parku zagrażających bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz drzew rosnących na granicy Parku a zagrażających obiektom w ich bezpośrednim sąsiedztwie poza granicą Parku	Według potrzeb	Obszar ochrony krajobrazowej
8	Umożliwianie dojazdu do prywatnych gospodarstw oraz gruntów leśnych i rolnych prywatnych leżących w granicach ŚPN	Wg potrzeb	Obszar ochrony krajobrazowej
9	Ochrona ekosystemów nieleśnych, zachowanie walorów krajobrazu rolniczego, poprzez wydzierzawianie gruntów miejscowym rolnikom i przeprowadzanie przez nich zabiegów: 1. koszenia 2. usuwania pokosu 3. ekstensywnego wypasu 4. zapewnienie dojazdu do gospodarstw i użytkowanych rolniczo gruntów	31,51 ha	Obwody ochronne: Święty Krzyż oddziały: 80 d, h, j, k, n Dąbrowa oddziały: 64s, z, ax Podgórze oddziały: 8A t, y, z, ax, bx, dx, 63h, j, r Klonów oddziały: 213a, b, f, g, 229f, g, h, i, l, 230a, b, c, f, g, i, 238g, f
10	Usuwanie drzew i krzewów na terenie przewidzianym pod budowę nowego centrum edukacyjnego	1,69 ha	196c, d, m, n
11	Wykonanie korekty urządzania lasu uwzględniającej podziały działek i przekształcenia własnościowe	Według potrzeb	Obszar ŚPN

C. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Usuwanie (poza teren ŚPN) pojawiających się w zbiornikach wodnych, ciekach i źródłiskach zanieczyszczeń stałych (śmieci), szczególnie z miejsc ich większego gromadzenia się (tamy bobrowe, inne przytłumienia naturalne i sztuczne, miejsca wirowania wody, itp.)	Na bieżąco według potrzeb	Zbiorniki i ciek wodne (stałe i okresowe) oraz źródłiska na całości obszarów ochrony krajobrazowej
2	Cykliczne badanie poziomu wód gruntowych	5 punktów pomiarowych	Oddziały – 19i, 54o, 148p, 115ax, 181g
3	Utrzymanie i rewitalizacja „Stawów biskupich” w Ogrodzie dendrologicznym w Bodzentynie poprzez zabiegi melioracyjne, usuwanie drzew i krzewów,	5 stawów	Oddz. 8A n

D. Inne

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1	Przygotowanie dokumentacji przedprojektowej oraz projektowej dotyczącej zadania Budowy centrum edukacji przyrodniczej Świętokrzyskiego Parku Narodowego wraz z wystawą stałą	1 komplet	Oddz.196 b, c, d, m, n, p
2	1. Upowszechnianie wiedzy o ŚPN, wiedzy przyrodniczej, ekologicznej i zasad zrównoważonego rozwoju przez działania edukacyjne i informacyjne: 1.1. prowadzenie zajęć edukacyjnych, ośrodków edukacyjnych i punktów informacyjnych; 1.2. organizację wydarzeń edukacyjnych (festiwale, szkolenia, warsztaty, wycieczki edukacyjne, konkursy, wernisaże, wystawy, festyny, kampanie informacyjne i promocyjne). 2. Działalność wydawnicza 3. Organizacja sympozjów 4. Organizacja seminariów, konferencji	Według potrzeb	Obszar ŚPN oraz poza ŚPN (inne imprezy edukacyjne)
3	1. Kompleksowa modernizacja i adaptacja do celów edukacyjno-turystycznych obiektów architektury drewnianej na terenie ŚPN, w tym budynków zabytkowych dawnej administracji leśnej wraz z utworzeniem zaplecza administracyjno-technicznego. 2. Edukacyjne i turystyczne zagospodarowanie terenu Ogrodu dendrologicznego w Bodzentynie.	1 kompleks	oddz.8A
4	Działalność Muzeum Przyrodniczego ŚPN w tym konserwacja i modernizacja wystawy i obiektu Muzeum	1 obiekt	Muzeum Przyrodnicze ŚPN na Świętym Krzyżu
5	Działalność Ośrodka edukacyjnego ŚPN w Bodzentynie w tym konserwacja i modernizacja zaplecza edukacyjnego oraz obiektu	1 obiekt	Ośrodek edukacyjny w Bodzentynie
6	Utrzymanie Galerii widokowej na gołoborzu poprzez konserwacje i modernizacje obiektu	1 obiekt	Galeria widokowa na gołoborzu na Łysej Górze
7	Nabywanie nieruchomości niestanowiących własności Skarbu Państwa	Wg potrzeb	Obszar ŚPN i przy granicy Parku
8	Usuwanie wyrobów zawierających azbest poprzez: 1. Likwidację nielegalnych składowisk; 2. Wymianę pokryć dachowych na nowe w obiektach stanowiących własność ŚPN.	Według potrzeb	Obszar ŚPN
9	Rozbiórka zbędnych obiektów budowlanych, będących własnością ŚPN	Według potrzeb	Obszar ŚPN
10	Budowa i modernizacja parkingu wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej, w związku z potrzebą uzyskania pozwolenia na budowę, w myśl przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290, z późn. zm.)	1 obiekt	Nowa Słupia nr dz. 1191/1
11	Sprzątanie i wywóz odpadów	Według potrzeb	Obszar ŚPN

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Podział na obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Warszawie w skali 1:25 000, według stanu na dzień 1.01.1997 r. Mapy znajdują się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

1. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	Ochrona stanowisk i osobników	1. Usuwanie drzew i krzewów zakłócających wzrost. 2. Ręczne odchwaszczenie gleby w miejscach pielęgnacji
2	Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Ochrona stanowisk	Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin przez ich wykaszanie na stanowiskach i wokół stanowisk roślin chronionych, z usunięciem skoszonej biomasy
3	Rosiczka okrągłolistna (<i>Drosera rotundifolia</i>)	Ochrona stanowisk	Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin przez ich wykaszanie na stanowiskach i wokół stanowisk rosiczki okrągłolistnej, z usunięciem skoszonej biomasy
4	Występujące na terenie Parku gatunki roślin załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory	Obejmowanie właściwą ochroną rozpoznawanych miejsc występowania poszczególnych gatunków	1. Prowadzenie metodami niskoinwazyjnymi inwentaryzacji miejsc występowania i monitoringu liczebności poszczególnych gatunków oraz gromadzenie materiałów dokumentacyjnych. 2. Wprowadzanie właściwych sposobów ochrony miejsc występowania poszczególnych gatunków. 3. Ograniczanie dostępu i wzmożony dozór w miejscach występowania gatunków w celu eliminacji lub ograniczania niszczenia lub pozyskiwania 4. Prowadzenie badań naukowych przez pracowników i podmioty zewnętrzne

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	1. Przeplatka aurinia (<i>Euphydras aurinia</i>). 2. Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	Ochrona stanowisk	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków drzew i krzewów przez wykaszanie łąk, z usunięciem skoszonej biomasy oraz usuwanie z nich zakrzaczeń w nieregularnych płatach z wyłączeniem płatów z dużym udziałem czarcikęsu łąkowego (<i>Succisa pratensis</i>). 2. Zapobieganie przesuszeniu łąk przez tworzenie zatamowań z miejscowego materiału

			naturalnego na dawnych rowach odwadniających występujących na niektórych stanowiskach
2	Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	Ochrona stanowiska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej w miejscu występowania gatunku. 2. Wykaszanie powierzchni (w nieregularnych płatach), z usunięciem biomasy
3	Rzadkie i zagrożone kalcifilne gatunki ślimaków związane z siedliskiem ukształtowanym dawnymi czynnikami antropogenicznymi	Kształtowanie kępowo występujących, nasłonecznionych zarośli bzu czarnego wśród pojedynczych starych drzew owocowych poprzez usuwanie górujących nad nimi drzew; utrzymanie rumowiska po dawnym domu mieszkalnym naczelnika więzienia (w obrysie jego fundamentu, w miejscach gdzie jest jeszcze widoczny lub częściowa odbudowa). Ustawienie tablicy edukacyjnej	Oddz. 115cx
4	Występujące na terenie Parku gatunki zwierząt z załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz gatunki ptaków z załącznika I dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w prawie ochrony dzikiego ptactwa	Obejmowanie właściwą ochroną rozpoznawanych miejsc występowania i rozrodu poszczególnych gatunków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie metodami niskoinwazyjnymi inwentaryzacji miejsc występowania i monitoringu liczebności poszczególnych gatunków oraz gromadzenie materiałów dokumentacyjnych. 2. Wprowadzanie właściwych sposobów ochrony miejsc występowania i rozrodu poszczególnych gatunków. 3. Ograniczanie dostępu i wzmożony dozór w miejscach występowania gatunków w celu eliminacji lub ograniczenia płoszenia lub pozyskiwania 4. Prowadzenie badań naukowych przez pracowników i podmioty zewnętrzne
5	Utrzymanie miejsc rozrodu płazów	1 stanowisko	115m
6	Ograniczenie liczebności populacji dzika (<i>Sus strofa</i>)	Do 100 szt.	Obszary ochrony czynnej

2. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej

A. Ochrona czynna gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	Ochrona stanowisk i osobników	1. Usuwanie drzew i krzewów zakłócających wzrost. 2. Ręczne odchwaszczenie gleby w miejscach pielęgnacji
2	Pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Ochrona stanowisk	Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków roślin przez ich wykaszanie na stanowiskach i wokół stanowisk, z usunięciem skoszonej biomasy

B. Ochrona czynna gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobu ochrony
1	1. Przeplatka aurinia (<i>Euphydras aurinia</i>) 2. Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	Ochrona stanowisk	1. Zapobieganie pojawianiu się niepożądanych gatunków drzew i krzewów przez ręczne wykaszanie łąk, z usunięciem skoszonej biomasy i usuwanie z nich zakrzaceń w nieregularnych płatach z wyłączeniem płatów z dużym udziałem czarcikęsu łąkowego (<i>Succisa pratensis</i>) rośliny żywicielskiej przeplatki aurinii (<i>Euphydras aurinia</i>). 2. Zapobieganie przesuszeniu łąk przez tworzenie zatamowań z miejscowego materiału naturalnego na dawnych rowach odwadniających występujących na niektórych stanowiskach
2	Ograniczenie liczebności populacji dzika (<i>sus strofa</i>)	Do 100 szt.	Obszary ochrony czynnej

WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ
I KRAJOBRAZOWĄ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały – 1B a,b,c,d,f,g,h,i,j,k,l, 1C a,b,c,d,f,g,h,i, 2A i j, 2B a,b,c,d,f,g,h, 2C a,b,c,d,f,g,h,i,j,k,l,m,n,o,p, 4A a, 30 h,i,j,k,l, 42 ax, m,p,r,s,t,w, x, y, z, 63a,b,c, 66 a, 67a, 83f, 84 b,c, 85k, 86l, 87c, 88b, 89j, 90d, 91d, 92c, 93 c,f, 94ax, 95 b,c,d, 96 b, c, 97b, 98 b, c, 99 b, c, 100 c,d,f, 101 g,h, 102 a, b, c, d, 103 a,b,c,d,f,g, 104 a,b,c,d,f,g, 105 a,b,c,d, f, g, 106 a, b, c, d, f, g, h, 107 a, b, c, 108 a,b,c,d,f,g, 109 a,b,c,d,f,g,h,i, 110 j,m, 112 a,b,d,f, 113 a,b, c, d, f, g, 114 a,b,c,d,f,g,h, 115 a, b, c,d,f,g,h,p,r,s,t,w,x,y,z, 116 a,b, c, d, f, g, 117 a,b,c,d,f,g,h,i,j,k, 118 a,b,c,d,f,g,h, 119 a,b, 120 a,b, 121 a, b, 122 a,b,c, 123 a,b,c,d, 124 a,b,c, d, 125 a,b,c, 126 a,b,c,d, 127 a, b, c, d, f, g, 128 a,b,c, 129 a,b, 130 a,b,c,d, 131a, 132 a,b,c, 133 a,b,c,d,f, 134 a,b, c, 135 a,b,c,d,f, 136 a,b,c,d,f, 137 a,b, 138 a,b,c, 139 a, b, c, d, f, 140 a, b, c, d, 141a,b,c,d,f,g, 142a, 143a, 144a, 145 a,b, 146 a,b,c,d,f, 149 a,b,c, 150 a,b,c, 151a, 152 a, b, 153a, 154 a,b,c,d, 155 a,b,c,d, 156 a,b,c,d,f,g, 157 a,b,c, d, f, 158 a,b,c,d,f,g,h, 159 a,b, 160 a,b,c,d, 161 a,b,c,d, 162 a,b,c,d,f, 163a, 164a, 165 a,b,c,d,f,g,h,i, 166 a,b,c,d, 167 a,b,c,d,f,g, h, i, j, k, 168 a, b, c, d, f, g, h, 169 a,b,c,d,f,g,h,i, 170 a,b,c,d,f,g,h,i,j,k, 171 a,b,c,d,f,g, 172 a,b,c,d,f,g, h, i, 179a, 180a, 186a, 187a, 188a, 199 a,b,c,d, 200a,b,c,d,f,g,h,i,j, 201 a,b,c,d, f, 205 a,b,c,d,f,g,h, 206 a, b, c, 248 d, f, 249 a, c, d, f, 250 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 251 a,b,c,d,f,g, 252 a,b,c,d, f, 253 a,b,c, 254 a,b,c, 258 a,b,c,d,f,g,h,i, 259 a,b,c,d,f, 260 a,b,c, 261 a,b,c, 262 a,b,c, 263 a,b,c,d,f, 265 a,b,c,d,f,g,i,j, 266 a, b, c, d, f, g, h, i, j	2911,30
2	Ochrona czynna	1a, b, c, 1A a,b,c,d,f,g,h,i, j, 2 a, b, c, d, f, g, h, i, j, o, 2A a, b, c, d, f, g, h, 3a, b, c, d, f, g, 3A a, b,c,d, f, g, h, i, j, k, l, 4a, b, c, 4A b, c, d, f, g, h, k, l, 5a, c, d, 5A a, b, c, d, f, g,h,i,j,k, l, m, n, o, p, r, s, t, w, x, 6a, 7 a, b, c, d, f, 8a (z wył. dz. ew. 8/1), b, c, d, f, 9a (z wył. dz. ew. 9/1), b, c, d, f, g, h, 10a,b,c,d,f, 11 f,g,h, i, j, k, l, m,n, o, p, 12a, c, d, f, g, h, i, j, l, 13a, b, c, d, 14a, b, d, f,g,h,i,j,k,l, m, n, 15a, b, c, 16a, b, c, 17a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 18a, b, c, d, f, g, h,i,j,k,l,m,n,o,p,r,s,t, 19a,b,d,f,g, l, m, n, p, r, s, t, w, x, y, 20a, b, c, d, f, g, h, i, j, 21a, b, c, d, 22a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, 23a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 23Pa, 24a, b, c, d, f, g, h, i, j, 25a, b, 26a,b,c,d,h,i (z wył.dz.ew.26/4), j,l, m, n, o (z wył.dz.ew. 26/5), p, 27a, b, c, 28a, b, c, d, 29a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, 30a, b, c, d, f, g, 31a,b,c,d,f, 32a,b,c,d, 33a,b,c,d, f, g, h, i, j, 34a, b, c, d, f, 35a, b, c, d, f, g, 36a, b, c, d, 37a, b, c, d, f, g,h,i,j, k, m, n, o, p, r, 38a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, 39a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, 39S d, f, 40a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, w, 41a,b,c,d,f,g,h,i,j,k,l, m, n, o, p, r, s, t, w, 42a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, n, o, 43a,b, c, d, f, g, h, 44a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, 45a (z wył. dz. ew.4313/1, 4313/2, 4313/3, 45/4, 45/5, 45/6), b (z wył. dz. ew. 4043/1, 4044/1), c (z wył. dz. ew. 45/8, 45/9), d, f, g, h, i, j (z wył. dz. ew. 2948/2213), k (z wył. dz. ew. 4052/1), l (z wył. dz. ew. 4050/1, 4049/1), 46a,b,c, 47a, b, c, 48a,b,c, 49a,b, c, d, 50a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, 51a, b, c, d, 52a, b, c, d, 53a, b, c, d, 54a, b, c, d, f, g, i, j, k, l, m, n, 55a, b, c, d, f, g, h, 56a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, 56P b, 57a,b,c,d,f,g,h, i, j, k, l, m, 58a, b, c, d, f, g, 59a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, 60a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, 60P c, 61a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, 62a, b, c (z wył. dz. ew. 63/3), d, f, g (z wył. dz. ew. 62/5, 4316/1), h,i, j, k, l, m, n, o, 63d, f (z wył. dz. ew. 4336/2), g,l,m,n,o,p,x, 64a,b,c,f,g, m, n, o, p, 65a, b, c, 68a, b, c, d, f, g, h, 69a, b, c, d, f, g, 70a, b, c, d, f, 71a, b, c, 72a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, 73a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, 73P a, 74a, b, c, d, f, 75a, b, c, d, f, 76a, b, c, 77a, b, c, 78a, b, c, 79a, b, c, d, f, g, 80a, b, c, 81a,b,c, d, 82a, b, c, 83a, b, c, d, 84a, 85a,b,c,d,f, g, h, i, j, 86a,b,c,d,f,g,h,i,j,k, 87a, b, 88a, 89a, b, c, d, f, g, h, i, 90a, b, c, 91 a,b, c, 92 a, b, 93 a, b, d, 94 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, w, x,y, 95 a, 96 a, 97a, 98a, 99a, 100 a, b, 101 a, b, c, d, f, 110 a,	4458,83

		b, c, d, f, g, h, i, k, l, 111 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 112 c, 115 cx, j, l, m, o, 119 c, d, f, g, h, i, j, k, 120 c, d, 121 c, 122 d, f, 147 a, b, c (z wył. dz. ew. 380/7,380/9), d, f, g, h, i, j, 148 b,c,d,f,g,h,k,l,m, n, s, t (z wył. dz. ew. 379/1, 379/2, 379/5, 380/4), w, 163 b, c, 164 b, c, d, f, 165 j, k, 166 f, 173 a, b, c, d (z wył. dz. ew.418/4, 418/8), f, g, h, 174 a,b,c, 175 a,b,c,d, 176 a, b, c, 177 a,b, c, d, 178 a, b, c, 179 b, c, d, f, 180 b, c, d, 181 a, b, c, d, f, 182 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 183 a, b, c, d, f, 184 a, b, c, d, 185 a, b, c, d, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, 186 b, c, d, f, g, 187 b, c, d, f, g, 188 b, c, d, f, g, 189 a,b,c,d,f,g,h,j,k, 190 a,b,c,d,f,g,h, 191 a,b,c, d, f, 192 a, b, c, d, f, g, h, 193 a, b, c, d, f, g, 194 a, b, c, d, f, g, 195 a, b,c,d,f,g, h, i, j, 196 s, t, w, 197 a, b, c, d, f, g, h, 198 a, b, c, d, f, g, 202 a,b,c,d,f,g,h,i,j,k,l,m,n, 203a, b, c, d, f, g, h, i, l, m, 204 a,b, c, d, 207 a, b, c, d, f, 208 a, b, c, 209 a, b, c, d,f,g,h,i, 210a,b,c,d, f, 211 a,b,c,d (z wył. dz. ew.520/1), f (z wył. dz. ew. 520/1), 212 a, b, c (z wył. dz. ew. 521/1), 213 h, i, j, k, l, m, n (z wył. dz. ew. 522/1), o (z wył. dz. ew. 522/1), p (z wył. dz. ew. 522/1), 214 a,b,c,d, 215a,b,c, 216 a, b, c, 217a, 218a, 219a,b, 220a, 221a,b, 222 a, b, 223 a, b, 224 a, 225 a, b, 226 a,b,c, d, 227 a, b, 228 a, b, c, d, 229 a, b,c,d,m, 230 d, h, i,k,l,m,n,o,p, r, 231 a, b, c, d, 232 a, 233 a, 234 a, 235 a, 236 a, b,c,d,f, g, h, i, j, k, l, m, n, 237 a, b, c, d, f, g, h, i, 238 a, b, c, d, 239 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 240 a, b, c, 240P a, b, 241 a, 242 a, b, 243 a, b, 244 a, b, c, 245 a, b, c, d, 246 a, b, 247 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 248 a, b, c, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, 249 b, 251 h, 251P c, 255 a, b, c, d, f, g, 256 a, b, c, d, f, 257 a,b,c,d,f,g,h,i,j,k,l,m, 264a,b,c,d,f,g,h, i, j, 265 h, k, 267 a, b, c, 268 a, b, c	
3	Ochrona krajobrazowa	2k,l,m,n, 2P a,b,c,d,f,g,h,i,j,k, 4A i,j, 4AS a,b, 5b, (dz. ew. 8/1 w oddz. 8a), 8A a, ax, b, bx,c,cx,dx,f,h, i, j, k, l, m, n, o, r, s, t, w, x, y, z, 8P p, 8S c, d, f, g, h, i, p, 11a, b, c, d, (dz. ew. 9/1 w oddz. 9a), 11P a, ax, b, bx, c, cx, d, dx, f, fx, g, gx, h, hx, i, ix, j, jx, k, kx, l, lx, m, n, o, p, r, s, t, w, x, y, z, 12 b,k, 12P a, 13P a, b, c, d, f, 14c, 14P a, b, c, d, f, g, h, 19c, h, i, j, k, o, 20P a, ax, ay, b, bx, by, c, cx, cy, d, dx, dy, f, fx, fy, g, gx, gy, h, hx, hy, i, x, j, jx, k, kx, l, lx, m, mx, n, nx, o, ox, p, px, r, rx, s, sx, t, tx, w, wx, x, xx, y, yx, z, zx, 23P b, d, 24P a, b, 26f, g (dz. ew. 26/4 w oddz. 26i), k, (dz. ew. 26/5 w oddz 26o) 26P a, b, c, 30P a, ax, b, bx, c, cx, d, dx, f, fx, g, gx, h, hx, i, ix, j, jx, k, kx, l, lx, m, mx, n, o, ox, p, px, r, rx,s,sx,t,w,x,y,z, 36P a,b, 39P a,b,c,d, f, g, 39S a, b, c, 40Pa, 41Pa, b, c, d, 42P a, b, c, d, f, 42S a, 43Pa, 44Pa, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, 45P a, b, c, d, f, g, h, i, (dz. ew. 45/4,45/5, 45/6, 4313/1, 4313/2, 4313/3 w oddz. 45a, dz. ew. 4043/1, 4044/1 w oddz. 45b, dz. ew. 45/8, 45/9 w oddz. 45c, dz. ew. 2948/2213 w oddz. 45 j, dz. ew. 4052/1 w oddz. 45 k, dz. ew. 4049/1, 4050/1), 54h, o, 56P a, c, d, f, g, h, i, 57Pa, 59Pa, b, c, 60P a, b, d, f, 61Pa, b, c, d, f, 62Pa, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, (dz. ew. 62/3 w oddz. 62c, dz. ew. 62/5, 4316/1 w oddz. 62 g), 63h, (dz. ew. 4336/2 w oddz. 63f), i, j, k, r, s, t, w, 64ax, bx, h, i, j, k, l, r, s, t, w, x, y, z, 64Pa, 71Pa, 72Pa, b, c, d, 80d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, 115ax, bx, i, k, n, 115Pb, c, 115Sa,b, 119 l, (dz.ew. 380/4, 380/7, 380/9 w oddz. 147c) 148a,i,j, o, p, r, (dz. ew. 379/1, 379/2, 379/5 w oddz. 148t) 148Sa, b, (dz. ew. 418/4, 418/8 w oddz. 173d) 175Sa, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, 181g, h,i, j, k, l, m, 181S a, b, 185 f, 189 i, 195 k, l, m, n, o, p, r, s, t, w,x,y,z,ax,bx, cx, dx, fx, 196 a,b,c,d,j,k,l,m,n,o,p, 196S d,f,g,h,i,m,n,o,p,r, 198P a,b,c,d,f,g,h,i,j,k, l, m, n, o, 202 o, 202P a,b,c, 202S d,f,g, 203 j,k, 211S a, (dz. ew. 502/1 w oddz. 211f i 211d), (dz. ew. 521/1 w oddz. 212c), 213 a, b,c,d, f, g (dz. ew. 522/1 w oddz. 213 o,n,p), 229 f, g, h, i, j, k, l, 229S a, 230 a,b,c,f,g, j, 230S a, b, c, 238 f, g, h, i, 239P b, d, 240P ax, bx,c,cx,d,dx,f,fx,g,h,i,j,k, l, m, n,o,p,r,s,t,w,x,y,z, 240S a,b,c,d,i, 246P a,ax,b,bx,c, cx, d, f, g, h, i, j, k, l,m,n,o,p,r,s,t,w,x,y,z, 246S a,b, 248P a,c,k, 249P a,b,c, 251P a, d, f, g, h	256,32
Razem		7626,45	

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Mapa znajduje się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

**USTALENIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH EDUKACYJNYCH,
TURYSTYCZNYCH I ZAROBKOWYCH ORAZ MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH
PRZEBYWAĆ JEDNOCZEŚNIE W TYCH MIEJSCACH**

I. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych.

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Tereny ćwiczeń edukacyjnych w oddziale 8Ah, 8Aj, 8Al, 8Ak, 8Am, 8An, 8Ao w Bodzentynie	200
2	Teren Muzeum Przyrodniczego na Świętym Krzyżu w oddziale 115ax	150
3	Galeria widokowa na gołoborzu na Łysej Górze w oddziale 116 f, g	200
4	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna (Łysica) w oddziałach 146 b, f, 147 d, f, g, j, C-2 b, h, i, j, p, 173 a, 172 a, b, 171 a, 170 a	500
5	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna (Huta Szklana – Św. Krzyż) w oddziałach 115 Sb 116 g, f, 117 d, i, j, 118 g, h, f, 119 f,	500
6	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna (Nowa Słupia – Św. Krzyż) w oddziałach 196 o, s, t, 197 f, g, 115 Pc,	500
7	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna (Trzcianka – Św. Krzyż) w oddziałach 202 o, n, 203 a, b, c, d, f, g, 204 a, b, 199 d, 200 a, g, h, i, j, 115 ax, bx,	500
8	Obszary ochrony ścisłej udostępnione w ramach specjalistycznych zajęć edukacyjnych pod opieką pracownika ŚPN	30
9	Obszary ochrony czynnej udostępnione w ramach specjalistycznych zajęć edukacyjnych pod opieką pracownika ŚPN	50
10	Obszary ochrony krajobrazowej udostępnione w ramach specjalistycznych zajęć edukacyjnych pod opieką pracownika ŚPN	100

II. Miejsca udostępniane w celach turystycznych, kulturowych, rekreacyjnych i sportowych*

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Teren zabytkowego zespołu klasztorowego na Świętym Krzyżu w oddziałach, n 115, n, ax, bx, 97g	5000 Podczas uroczystości religijnych - bez ograniczeń.
2	Teren pomnika „Krzyże Katyńskie” w Hucie Szklanej w oddziale 119l	50 Podczas uroczystości okolicznościowych bez ograniczeń
3	Teren cmentarza Więźniów i Jeńców Radzieckich w oddziale 115 n, 197g na Świętym Krzyżu	50 Podczas uroczystości okolicznościowych bez ograniczeń
4	Zbiorowe mogiły mieszkańców pomordowanych w czasie II Wojny Światowej w oddz. 146c w Świętej Katarzynie	50 Podczas uroczystości okolicznościowych bez ograniczeń
5	Zbiorowa mogiła mieszkańców pomordowanych w czasie II Wojny Światowej w oddz. 196t w Nowej Słupi.	50 Podczas uroczystości okolicznościowych bez ograniczeń

6	Szlak czerwony Święta Katarzyna – Trzcianka w oddziałach: 115ax, bx, cx, 115Pb, c, 115Sb, 199d, 200g, h, i, j, 202k, n, o, 203a, b, c, d, f, g, 204a, b, 163a, b, c, 175b, c, d, 175Sa, 176c, 177d, 178a, b, c, 179b, c, d, f, 180d, 181b, f, g, 182f, g, h, j, 188b, d, g, 140d, 141d, 146b, c, f, 147d, f, g, j, 148Sb, 164a, b, 165a, b, c, 166a, 167a, b, 168a, 169a, 170a,b, 171a, 172a, b, 173a, 1C-d, 2C-b, c, d, h, i, j, p	3000
7	Galeria widokowa na gołoborzu w oddziałach 116 f, g,	200
8	Szlak niebieski Święta Katarzyna – Bodzentyn w oddziałach: 148Sb, 148k, m, n, s, 147d, 146b, c, 111g, j, 110f, g, h, i, j, l, 109a, c, f, g, 9a, b, c, d, f, 8a, 73i, 72c, d, k, 59Pa, b, 59a, c, j, p, 44Pp, 44Po, 44a, j, 43a, d, g, h, 25a, b, 15a, c, 10d, f	1000
9	Szlak niebieski Nowa Słupia– Święty Krzyż w oddziałach: 115ax, 115Pb, c, 196o, s, 197a, d, f, g,	1000 Podczas imprez religijnych bez ograniczeń
10	Parking w oddziale 196j w Nowej Słupi	50 Podczas imprez gminnych bez ograniczeń
11	Kompleks „leśniczówka Nowa Słupia” położony w miejscowości Nowa Słupia przy ul. Świętokrzyskiej (działki ewidencyjne 1193/1, 1194/1, 1195/1, 1206/1, 1207/1, 1208/1, 1213/3)	2000
12	Teren schroniska PTTK „Jodełka” w Świętej Katarzynie (oddz.148i)	300
13	Szlak zielony Łączna – Bodzentyn w oddziałach: 229a, 228a, b, 227a, 219a, 226a, b, 218a, 225a, 224a, 216b, c, 215a, b, c, 214a, c, 213i, k, l, m, n, 212b, c, 211d, f	1000
14	Szlak żółty: Klonów – Bukowa Góra w oddziałach 227a, b, 226a, b, 229Sa	500
15	szlak czarny Chełmowa Góra w oddziałach 3Aa, f, i, k, 2A a, h, 1A a, b, d, f, h,	500
16	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna niebieska w oddziałach 115S b 116 g, f, 117 d, i, j, 118 g, h, f, 119 f,	500
17	Przyrodnicza ścieżka edukacyjna czerwona w oddziałach 196 o, s, 197 a, d, f, g, 115P c, 115P b	500
18	Przyrodniczo - kulturowa ścieżka edukacyjna „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” w oddz. 101 a, 99a, 98a, 97a, 96a, 95a, 94y, 93 c, d, 92 b, 91 c, 90 c, 89 i, 88 a, 87 b, 86 k, 85 j, 84 a, 83 a b, 82 a, 81 a, b, 80 a, 79 f, 78 a, b, c, 77 a, b, 75 a, b, c, f,	500
19	Ścieżka rowerowa Podgórze – Św. Katarzyna	500
20	Ścieżka edukacyjna „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” od Nowej Słupi do szlaku niebieskiego przy „Słupskim Wekslu”	500 czynna i ściśła
21	Odcinek szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Przełęczy Huckiej	500
22	Odcinek szlaku turystycznego od ścieżki edukacyjnej „Nasyp kolejki wąskotorowej Nowa Słupia – Hucisko – Św. Katarzyna” do Kapliczki „Mikołaja”	500

*Wprowadzanie psów do Świętokrzyskiego Parku Narodowego na obszary udostępniane do celów turystycznych jest dozwolone tylko na smyczy.

III. Miejsca udostępnione w celach wytwórczych i handlowych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Teren przy budynku Muzeum Przyrodniczego na Świętym Krzyżu, w oddziale 115ax, bx	100
2	Teren parkingu w miejscowości Nowa Słupia, w oddziale 196j	100
3	Teren w miejscowości Huta Szklana, w oddziale 119 l	100
4	Teren przy ul. Szermentowskiego w mieście Bodzentyn, w oddziale 8A r	5
5	Święta Katarzyna wejście na szlak	50
6	Wejście na szlak w Nowej Słupi	50

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz pododdziały oznaczone literą podano zgodnie z mapą gospodarczą Świętokrzyskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Warszawie w skali 1:5000, według stanu na dzień 1.01.1997 r., arkusze numer 1-19. Mapa znajduje się w siedzibie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w miejscowości Bodzentyn.

UZASADNIENIE

Zarządzenie Ministra Środowiska w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego jest wykonaniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 22 ust. 2 i ust. 3 pkt 1 oraz art. 12 ust. 2 z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.). Zgodnie z tymi przepisami dla parków narodowych, dla których nie sporządzono planów ochrony, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz zakres zadań ochronnych zostały opracowane w formie tabelarycznych zestawień. W zestawieniach określono zagrożenia oraz sposoby i zakres prowadzenia zabiegów w ramach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej z podaniem lokalizacji, rozmiaru (metry, hektary, sztuki, itp.) oraz określeniem ekosystemów, w których mają być wykonane. Dla wybranych gatunków roślin i zwierząt określono rodzaj zadań ochronnych oraz sposób prowadzenia zabiegów w ramach ochrony czynnej i krajobrazowej.

I. Uzasadnienie szczegółowe dla zabiegów ochronnych wyszczególnionych w załączniku nr 2

1. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej w ekosystemach leśnych

1) lp. 1. - Celem wskazanych działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych na szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych prowadzących przez strefę ochrony ścisłej. Mają one na celu zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu zwiedzania turystom i pielgrzymom. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zużycia lub zdewastowania. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków.

Celem planowanych prac jest również zapewnienie bezpieczeństwa turystom i pielgrzymom korzystającym ze szlaków turystycznych. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawędziach szlaku i istniejących przepustów oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku, naprawie ograniczników i progów przeciwoerozyjnych celem zapobiegania szkodom w postaci wymywania nawierzchni, powstającym w wyniku erozji wodnej.

2) lp. 2. – Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci z terenów ochrony ścisłej.

3) lp. 3. - w razie złamania lub przewrócenia się drzewa na szlak turystyczny lub ścieżkę edukacyjną niezbędne jest przywrócenie drożności szlaku przez odciążenie przewróconego drzewa lub jego złamanej części poza szlak, a w niektórych przypadkach przez obalenie drzewa zamierającego, martwego lub z naderwanym (uszkodzonym) systemem korzeniowym, grożącego przewróceniem się na szlak lub w inny sposób zagrażające bezpieczeństwu, a także usunięcie obumarłych konarów zwisających nad szlakiem i pozostawienie biomasy w całości na miejscu. Zagrożenie to będzie usuwane niezwłocznie po jego stwierdzeniu i określeniu na miejscu sposobu wykonania prac (ze zwróceniem szczególnej uwagi na zminimalizowanie ewentualnych szkód przyrodniczych, jakie powstać mogą w wyniku tych prac). Wizualne skutki przeprowadzonych zabiegów będą w miarę możliwości maskowane celem ochrony krajobrazu lasu naturalnego,

4) lp. 4. - celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring ich liczebności i stanu ochrony, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.).

5) lp. 5. - działania związane z patrolowaniem, monitoringiem kamerami rejestrującymi i umieszczaniem tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego – kradzież drewna, kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na terenie parku poza miejscami

udostępnionymi do zwiedzania.

- 6) lp. 6 – prace polegające na naprawie i utrzymaniu w odpowiednim stanie technicznym drogi pożarowej będą wykonywane w celu zapewnienia dojazdu do miejsc narażonych na pożary.
- 7) Lp. 7-8 – tworzenie nowych odcinków szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych pozwoli na uatrakcyjnienie możliwości zwiedzania interesujących fragmentów Parku oraz umożliwi wytyczenie pętli szlaków którymi można będzie zaplanować trasy zwiedzania pozwalające zaczynać i kończyć zwiedzanie w tym samym miejscu bez konieczności powrotu tą samą trasą. Ograniczy to również nielegalną penetrację obszarów poza szlakami.

2. Na obszarach objętych ochroną czynną

1) W ekosystemach leśnych

- a) lp. 1. - Celem wskazanych działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych na szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych prowadzących przez strefę ochrony czynnej. Mają one na celu zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu zwiedzania turystom i pielgrzymom. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zużycia lub zdewastowania. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków. Celem planowanych prac jest również zapewnienie bezpieczeństwa turystom i pielgrzymom korzystającym ze szlaków turystycznych. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawędziach szlaku i istniejących przepustów oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku, naprawie ograniczników i progów przeciwoerozyjnych celem zapobiegania szkodom w postaci wymywania nawierzchni, powstającym w wyniku erozji wodnej.
- b) lp. 2. – Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci z terenów ochrony czynnej.
- c) lp. 3. - w razie złamania lub przewrócenia się drzewa na szlak turystyczny lub ścieżkę edukacyjną niezbędne jest przywrócenie drożności szlaku przez odciążenie przewróconego drzewa lub jego złamanej części poza szlak, ścieżkę lub drogę a w niektórych przypadkach przez obalenie drzewa zamierającego, martwego lub z naderwanym (uszkodzonym) systemem korzeniowym, grożącego przewróceniem się na szlak, a także usunięcie obumarłych konarów zwisających nad szlakiem. Zagrożenie to będzie usuwane niezwłocznie po jego stwierdzeniu i określeniu na miejscu sposobu wykonania prac (ze zwróceniem szczególnej uwagi na zminimalizowanie ewentualnych szkód przyrodniczych, jakie powstać mogą w wyniku tych prac). Wizualne skutki przeprowadzonych zabiegów będą w miarę możliwości maskowane,
- d) lp. 4 - w razie występowania drzew stwarzających zagrożenie dla osób i mienia, obiektu budowlanego, linii energetycznej, dróg oraz w pobliżu gruntów użytkowanych gospodarczo drzewa takie będą usuwane w celu zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia oraz bezpieczeństwa pożarowego.
- e) lp. 5 - zaplanowane zabiegi obejmować będą miejsca, w których występują obce gatunki roślin. Zabiegi polegać będą na wycinaniu, wyrwaniu roślin w miarę możliwości z korzeniami lub karczowaniu siewek i podrostu, a także obrywaniu odrośli z pniaków. Zabiegi te mają na celu niedopuszczenie do wejścia osobników w wiek wydawania owoców. Zakłada się, że efektem zabiegów cyklicznie powtarzanych będzie w ciągu kilku najbliższych lat całkowite wyeliminowanie gatunków obcych.
- f) lp. 6 - Zabieg obejmuje drzewostany znajdujące się w strefie ochrony czynnej kreatywnej. Polega na usuwaniu z drzewostanów sosny, sztucznie wprowadzonej na siedliska grądów i jedlin. Zabieg należy wykonać 2 lub 3-krotnie w 20 - leciu, nie przekraczając 15% sumarycznej miąższości wydzielenia w jednym nawrocie. Usuwać należy przede wszystkim drzewa żywe, które oceniają pojawiające się odnowienia gatunków liściastych. Nie należy usuwać drzew, których pierśnica przekracza o 30% lub więcej średnią pierśnicę gatunku w górnym piętrze drzewostanu (wg danych z opisu taksacyjnego). Cięcia powinny mieć charakter jednostkowy lub grupowy i nie dopuszczać

- co zbytniego przerwania zwarcia.
- g) lp. 7. - Działanie obejmuje drzewostany znajdujące się w strefie ochrony czynnej stabilizującej. Polega na jednostkowym lub grupowym wycinaniu żywych drzew ze wszystkich pięter drzewostanu w celu kształtowania budowy przerębowej jedlin zbiorowiska *Abietetum polonicum*. Nie należy usuwać drzew, których pierśnica przekracza o 30% lub więcej średnią pierśnicę gatunku w danym piętrze drzewostanu (wg danych z opisu taksacyjnego). Przewiduje się konieczność co najmniej 3-krotnego wykonania zabiegu w ciągu 20 lat, przy intensywności nie przekraczającej całościowo 20% sumarycznej miąższości każdego wydzielenia.
- h) lp. 8 - celem działań ochronnych jest kształtowanie siedliska modrzewia europejskiego (*Larix decidua*) (w tym w szczególności podgatunku modrzewia polskiego *Larix decidua* ssp. *polonica*). Zabieg obejmuje drzewostany znajdujące się w strefie ochrony czynnej kreatywnej. Polega na jednostkowym i grupowym usuwaniu drzew boczenie ocieniających korony modrzewi polskich. Jednocześnie zabieg powinien stwarzać warunki do powstawania odnowienia naturalnego modrzewi, dlatego cięcia należy rozszerzać, aby utworzyć gniazda. Zabieg powinien być wykonany co najmniej 3-krotnie w 20-leciu a intensywność nie powinna przekraczać 10-20% sumarycznej miąższości każdego wydzielenia. Wielkość kształtowanych gniazd w wydzieleniach powinna być nie mniejsza niż 0,20 ha, a ich łączna powierzchnia powinna zajmować 20-40% wydzielenia. Należy pozostawiać pojedyncze przestoje innych gatunków, przy zachowaniu ciągłości pokoleń. W miejscach występowania młodego pokolenia modrzewi pochodzącego z odnowienia naturalnego, działania ochronne będą polegały na usuwaniu odrośli usuniętych wcześniej drzew (głównie buków) oraz podszytu hamującego wzrost i zagłuszającego naturalne odnowienie modrzewia. Wprowadzenie, w miarę możliwości, wypasu i innych działań sprzyjających utrzymywaniu się widnych lasów o luźnym zwarciu drzewostanu.
- i) lp. 9 - Celem działań ochronnych jest kształtowanie widnego lasu (widnego grądu, dąbrowy i/lub boru mieszanego o luźnej więźbie drzewostanu) o charakterze pastwiskowym, ze znacznym udziałem drzew starych. W oparciu o dane historyczne przyjąć należy, że struktura tego lasu była w przeszłości kształtowana przez oddziaływania antropogeniczne o specyficznym charakterze (np. wypas zwierząt gospodarskich, ekstensywne użytkowanie przerębowe, pozyskiwanie gałęzi i chrustu z warstwy podszytu, itp.). Oddziaływania te umożliwiały naturalne odnawianie się światłożądnych gatunków drzew oraz utrzymywanie się cennej przyrodniczo biocenozy ciepłego, widnego lasu dębowego z domieszką sosny i modrzewia w drzewostanie. Działania ochronne będą polegały na częściowym naśladowaniu dawnych form gospodarowania przez usuwanie podszytu, zmieniającego pożądany charakter siedliska. W cieciach pielęgnacyjnych usunięta została część drzew (do 20% udziału) z drzewostanu (głównie jego drugiej warstwy), w szczególności wywołujących silne ocienienie dna lasu, a także wszystkie krzewy podszytowe (za wyjątkiem gatunków cennych przyrodniczo) i część młodych drzew wchodzących w skład tej warstwy (do 30% udziału). Zabieg pielęgnacyjny ma na celu objęcie ochroną czynną widnego grądu, dąbrowy i/lub boru mieszanego o luźnej więźbie drzewostanu, poprzez bieżące usuwanie podszytów, a także nalotów, podrostów i odrośli takich gatunków jak buk i jodła, zakrzaczeń leszczynowych i grabowych oraz krzewów - bzu czarnego, bzu koralowego, kaliny i innych, z zachowaniem siewek modrzewia i dębu. Chronione będą występujące osobniki cisa pospolitego. Zabieg ten umożliwi dotarcie większej ilości światła do dna lasu, co poprawi warunki dla rozwoju gatunków światłożądnych. Wskazane jest usunięcie biomasy pochodząca z zabiegu usuwania krzewów podszytowych poza powierzchnie poddane zabiegowi.
- j) lp. 10 - Grodzenie naturalnych odnowień modrzewia na powierzchniach ma na celu ochronę uzyskanego w sposób naturalny młodego pokolenia modrzewia przed presją ze strony dużych roślinożerców kopytnych.
- k) lp. 11 - celem wykładania pułapek zapachowych jest monitorowanie liczebności populacji wybranych gatunków owadów oraz ich tendencji do masowego pojawiania się w całym regionie, a także ocena bogactwa gatunkowego fauny towarzyszącej tym owadom i ich dynamiki. Wyniki łowności owadów kambio- i foliofagicznych, na które wykładane będą pułapki zapachowe (feromonowe) udostępnione zostaną nieodpłatnie (podobnie jak w latach poprzednich) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu (RDLP w Radomiu) i Zespołowi Ochrony Lasu w Radomiu (ZOL w Radomiu). Liczba odłowionych owadów będzie systematycznie kontrolowana 2 razy w miesiącu, a zgromadzony w nich materiał zbierany, konserwowany i poddawany

szczegółowej analizie (łącznie z gatunkami towarzyszącymi). Pułapki do odłowu korników i fauny im towarzyszącej wywieszane będą w okresie od marca do listopada, a dyspensery feromonowe umieszczane w nich w terminach podanych przez ich producenta.

- l) lp. 12 - celem kontrolnych poszukiwań w ściółce leśnej foliofagów sosny jest monitorowanie liczebności ich populacji oraz tendencji gradacyjnych w całym regionie. Działania te prowadzone będą, podobnie jak w latach poprzednich, we współpracy z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Radomiu i Zespołem Ochrony Lasów w Radomiu. Liczba i lokalizacja powierzchni próbnych została uzgodniona z Zespołem Ochrony Lasów w Radomiu. Poszukiwania wykonane zostaną jesienią, po pierwszych przymrozkach,
- m) lp. 13 - celem wykonywania prób fotoeklektorowych polegających na wypłaszaniu zwójek jodłowych (larw i imagines) z 15 pobranych próbek gałęzi oraz ich liczeniu jest prognozowanie nasilenia występowania zwójek jodłowych w danym roku. Próbki gałęzi zostaną zebrane w lutym, a proces wypłaszania w fotoeklektorach trwać będzie do lipca. Uzyskane wyniki udostępnione zostaną nieodpłatnie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu i Zespołowi Ochrony Lasów w Radomiu,
- n) lp. 14 - zbiór nasion z drzewostanów zaklasyfikowanych jako nasienne ma na celu umożliwienie nabywcom stosowania rodzimego materiału rozmnożeniowego, o dużej wartości genetycznej, z drzewostanów nasiennych Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Zbiór nasion wykonywany będzie wyłącznie w przypadku zadeklarowania przez potencjalnych nabywców gotowości jego zakupu,
- o) lp.15 - prace będą polegać na naprawie uszkodzonych istniejących rowów granicznych zniszczonych w wyniku zdarzeń losowych – obfite opady deszczu, celowe nielegalne zasypanie, wypłylenie spowodowane nielegalnym przejazdem, itp. Rowy będą naprawiane w miejscach szczególnie narażonych na szkodnictwo leśne,
- p) lp. 16 - likwidacja zbędnych wjazdów do lasu przez wykopanie lub odnowienie rowów poprzecznych na drogach zbędnych dla funkcjonowania Parku i na zidentyfikowanych miejscach nieprawidłowego wjazdu. Działanie wykonuje się w celu uniemożliwienia nielegalnych wjazdów pojazdami konnymi i silnikowymi na teren Parku i ograniczenie w ten sposób kradzieży drewna, kłusownictwa i innych form szkodnictwa leśnego,
- q) lp. 17-18 – budowa oraz bieżące naprawy dojazdów pożarowych, dróg dojazdowych i wewnętrznych są niezbędne w celu zabezpieczenia możliwości interwencji pożarowej lub działalności ochronnej. Obecnie brak jest dojazdu do niektórych obszarów ŚPN,
- r) lp. 19 – prace w bezpośrednim sąsiedztwie dróg publicznych wynikają z wymogów przepisów p.poż.,
- s) lp. 20 - celem wykonywanych zabiegów jest zapewnienie estetyki oraz zahamowanie procesów zużycia technicznego, miejsc i obiektów ważnych ze względów historycznych, kulturowych i społecznych. Prace wykonywane będą systematycznie przez cały rok, w zależności od potrzeb,
- t) lp. 21 - celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych gatunków, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.). Prowadzone będą obserwacje terenowe i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych (fotograficznych, zielnikowych, itp.). Dane uzyskane w trakcie obserwacji wprowadzane będą do baz danych i wykorzystywane przy ocenie stanu ochrony gatunków i określaniu sposobów utrzymania dobrego lub poprawiania niewłaściwego stanu ich ochrony. Istnieje również potrzeba prowadzenia badań naukowych na terenie Parku przez pracowników i podmioty zewnętrzne,
- u) lp. 22 - działania związane z patrolowaniem, monitoringiem kamerami rejestrującymi i umieszczeniem tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego – kradzież drewna, kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na terenie parku poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania,
- v) lp. 23 – prace te należy wykonać ze względu na potrzebę zapobieżenia stagnowania wody opadowej na szlakach turystycznych, ścieżkach edukacyjnych, drogach pożarowych i wewnętrznych,

- w) lp. 24 - planowane zabiegi mają na celu stworzenie warunków dla ukształtowania się i utrzymania środowisk okrajkowych między lasem a terenem otwartym. Środowiska takie, w postaci przylegających do lasu pasów porośniętych krzewami i krzewinkami, w tym głównie maliną i jeżyną stanowią ważne dla wielu gatunków bezkręgowców i niektórych kręgowców ekosystemy półnaturalne, aktualnie występujące w Parku w znacznym niedoborze spowodowanym występowaniem w większości miejsc w Parku ostrej granicy między terenami leśnymi a użytkowanymi rolniczo (niewielkie ich powierzchnie spotkać można tuż poza granicami Parku, w miejscach gdzie zarzucono rolnicze użytkowanie, ale miejsca takie ze względu na ich status własnościowy nie są miejscami gwarantującymi trwałe utrzymanie się tego typu siedlisk). Zarośla okrajkowe z dominującą maliną i jeżyną (tzw. czyżyny) są szczególnie ważne, jako miejsce schronienia, gniazdowania i żerowania licznych gatunków owadów, w tym w szczególności dzikich pszczołowatych. Zlokalizowanie miejsc kształtowania się i czynnej ochrony siedlisk okrajkowych w pobliżu zamieszkałych budynków pracowników Parku, z jednej strony zabezpiecza ich czynną ochronę poprzez hamowanie sukcesji lasu, a z drugiej zapewnia dzięki temu bezpieczeństwo techniczne budynków Parku (nie dopuszczanie do wyrastania wysokich drzew, zmniejszenie ocienienia ścian i narażenia ich na wilgoć, itp.). Planowane zabiegi ochrony czynnej polegać będą na usuwaniu drzew i ich podrostów w pasach do 25 m od ścian budynków i popieraniu poprzez zabiegi podkaszania, sukcesji jeżyn i malin.
- Powyższe działania przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu ochrony (siedlisk przyrodniczych i gatunków) w obszarze Natura 2000 „Łysogóry” PLH260002, bądź zostaną wykonane w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony na tym obszarze.
- x) lp. 25 – planowane zabiegi mają na celu zapobieżenie uszkodzeniom linii energetycznych przebiegających przez teren SPN
- y) lp. 26 – ze względu na posiadanie przez podmioty obce gruntów rolnych i leśnych w granicach parku konieczne jest umożliwienie dojazdu do tych posesji.
- z) lp. 27 – Przewidziano konieczność podjęcia działań związanych z ograniczeniem rozprzestrzenienia się chorób związanych z epizootiami, w tym głównie afrykańskim pomorem świń. Realizacja działań związanych z eliminacją zagrożenia polega na zwiększeniu wykonania odstrzałów redukcyjnych dzika (*Sus scrofa*), który jest nosicielem tej choroby. Redukcja dzików wpłynie na rozrzedzenie populacji tego gatunku, dzięki czemu zmniejszy się możliwość kontaktu zarażonych zwierząt i rozprzestrzeniania choroby, co pozwoli na ochronę populacji dzika, dla którego afrykański pomór świń jest chorobą śmiertelną.
- aa) lp. 28 – 30 – tworzenie nowych odcinków szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych pozwoli na uatrakcyjnienie możliwości zwiedzania interesujących fragmentów Parku oraz umożliwi wytyczenie pętli szlaków którymi można będzie zaplanować trasy zwiedzania pozwalające zaczynać i kończyć zwiedzanie w tym samym miejscu bez konieczności powrotu tą samą trasą. Pozwoli to zmniejszyć nielegalną penetrację Parku przez osoby chcące zwiedzać Park w urozmaicony sposób.

2) W nieleśnych ekosystemach lądowych

- a) lp. 1 - Celem wskazanych działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych na szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych prowadzących przez strefę ochrony czynnej. Mają one na celu zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu zwiedzania turystom i pielgrzymom. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zużycia lub zdewastowania. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków. Celem planowanych prac jest również zapewnienie bezpieczeństwa turystom i pielgrzymom korzystającym ze szlaków turystycznych. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawędziach szlaku i istniejących przepustów

- oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku, naprawie ograniczników i progów przeciwoerozyjnych celem zapobiegania szkodom w postaci wymywania nawierzchni, powstającym w wyniku erozji wodnej.
- b) lp. 2. – Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci z terenów ochrony czynnej.
 - c) lp. 3. - w razie złamania lub przewrócenia się drzewa na szlak turystyczny lub ścieżkę edukacyjną niezbędne jest przywrócenie drożności szlaku przez odciążenie przewróconego drzewa lub jego złamanej części poza szlak, a w niektórych przypadkach przez obalenie drzewa zamierającego, martwego lub z naderwanym (uszkodzonym) systemem korzeniowym, grożącego przewróceniem się na szlak, a także usunięcie obumarłych konarów zwisających nad szlakiem. Zagrożenie to będzie usuwane niezwłocznie po jego stwierdzeniu i określeniu na miejscu sposobu wykonania prac (ze zwróceniem szczególnej uwagi na zminimalizowanie ewentualnych szkód przyrodniczych, jakie powstać mogą w wyniku tych prac). Wizualne skutki przeprowadzonych zabiegów będą w miarę możliwości maskowane.
 - d) lp. 4 - działania związane z patrolowaniem, monitoringiem kamerami rejestrującymi i umieszczaniem tablic ostrzegawczych i informacyjnych związane jest z zagrożeniem ze strony szkodnictwa leśnego – kradzież drewna, kłusownictwo, zbiór runa leśnego, a także z zakazem wstępu i zagrożeniem bezpieczeństwa osób przebywających na terenie parku poza miejscami udostępnionymi do zwiedzania.
 - e) lp. 5 – celem prac jest ochrona gatunków rodzimych poprzez eliminację z ekosystemów łąkowych na terenie Parku obcych geograficznie gatunków roślin zielnych.
 - f) lp. 6 - celem wykaszania łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy jest ochrona różnorodności biologicznej na terenie Parku poprzez zachowanie cennych florystycznie ekosystemów łąkowych oraz ochrona walorów naukowych, dydaktycznych, historyczno-kulturowych, turystycznych i widokowych wybranych łąk. Na łąkach tych występują chronione gatunki roślin, bezkręgowców i kręgowców. Szereg bytujących tam gatunków ma charakter reliktowy lub występuje na granicy swojego zasięgu. Koszenie łąk wykonywane będzie w sposób rotacyjny na części powierzchni tak, aby w obrębie danej łąki pozostało co roku kilka płatów (ok. 20% powierzchni), na których zostaje zachowana roślinność do czasu wytworzenia nasion, poza okresem wegetacyjnym zabezpieczająca miejsca zimowania bezkręgowców. Skoszona roślinność zostanie usunięta z terenu poddanego zabiegom. Niewielka część skoszonej runi po przesuszeniu pozostanie na łąkach w kopcach jako ewentualna baza żerowa dla zwierzyny w okresie zimy, miejsce chronienia dla drobnych kręgowców oraz miejsce rozwoju niektórych bezkręgowców. Na łąkach śródleśnych stosowane jest koszenie opóźnione (od sierpnia do października),
 - g) lp. 7 - celem wykaszania łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy jest ochrona różnorodności biologicznej na terenie Parku przez zachowanie cennych florystycznie ekosystemów łąkowych obejmujących siedliska tzw. „naturowe” (6230 – górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, 6410 – zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie) – wykonanie koszenia z usuwaniem biomasy oraz usuwanie drzew i krzewów,
 - h) lp. 8 - celem planowanych prac jest inwentaryzacja miejsc występowania na terenie Parku wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz monitoring liczebności i stanu ochrony wybranych, gatunków, w szczególności cennych przyrodniczo (zagrożonych i ginących, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, itp.). Prowadzone będą obserwacje terenowe i gromadzenie materiałów dokumentacyjnych (fotograficznych, zielnikowych, itp.). Dane uzyskane w trakcie obserwacji wprowadzane będą do baz danych i wykorzystywane przy ocenie stanu ochrony gatunków i określaniu sposobów utrzymania dobrego lub poprawiania niewłaściwego stanu ich ochrony,
 - i) lp. 9 - celem usuwania drzew i krzewów porastających Skarpę Zapusty jest utrzymanie jej silnej insolacji gwarantującej utrzymanie na jej terenie siedliska kserotermicznego z bogatą i specyficzną florą i fauną kserotermofilną. Planowane zabiegi polegać będą na mechanicznym usuwaniu poprzez wrywanie z korzeniami lub w przypadku braku takiej możliwości wycinanie nisko przy powierzchni gruntu, porastających skarpę młodych drzew i krzewów (pojawiających się tam w wyniku spontanicznej sukcesji), z usunięciem biomasy poza powierzchnię o kserotermicznym charakterze. W przypadku zaistnienia takiej możliwości przewiduje się również wprowadzenie

kontrolowanego wypasu (np. kóz lub owiec).

Powyższe działania przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu siedlisk przyrodniczych: zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (kod 6410) oraz łąk świeżych użytkowanych ekstensywnie (kod 6510), bogate florystycznie niżowe murawy bliźniczkowe (kod 6230) a także gatunków motyli – przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*) (kod 1065) oraz czerwończyka nieparka (*Lycena dispar*) (kod 1060) występujących na obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, będących tu przedmiotami ochrony. Działania te wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na pozostałe przedmioty ochrony i inne gatunki „naturowe” w tym obszarze.

j) lp. 10 - Przewidziano konieczność podjęcia działań związanych z ograniczeniem rozprzestrzenienia się chorób związanych z epizootiami, w tym głównie afrykańskim pomorem świń. Realizacja działań związanych z eliminacją zagrożenia polega na zwiększeniu wykonania odstrzałów redukcyjnych dzika (*Sus scrofa*), który jest nosicielem tej choroby. Redukcja dzików wpłynie na rozrzedzenie populacji tego gatunku, dzięki czemu zmniejszy się możliwość kontaktu zarażonych zwierząt i rozprzestrzeniania choroby, co pozwoli na ochronę populacji dzika, dla którego afrykański pomór świń jest chorobą śmiertelną.

3) W ekosystemach wodnych

a) lp. 1 – Wymienione prace mają na celu usuwanie zanieczyszczeń gromadzących się w zbiornikach wodnych, ciekach i źródłiskach, poza teren parku.

b) lp. 2 - Celem jest cykliczne badania poziomu i przepływu wód powierzchniowych na rzece Czarna Woda i przy Źródle Św. Franciszka, które w założeniu pozwolą na ocenę zmian stosunków wodnych na terenie Parku.

c) lp. 3 – Zasypywanie zbędnych rowów i budowa zastawek przyczyni się do spowolnienia zjawiska odpływu wód gruntowych i powierzchniowych z terenu Parku.

4) Inne

a) lp. 1 – prace związane z naprawą i konserwacją obiektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego są statutowym obowiązkiem działalności Parku.

b) lp. 2 – w związku z powtarzającymi się przypadkami powstawania dzikich wysypisk śmieci konieczne jest ich likwidowanie i wywóz nieczystości poza teren Parku,

c) lp. 3 - ze względu na rozwijającą się liniową infrastrukturę turystyczną i edukacyjną konieczne jest bieżące wykonywanie korekt urządzania lasu uwzględniające podziały działek i przekształcenia własnościowe

3. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej

1) W ekosystemach leśnych

a) lp. 1 – prowadzenie zabiegów gospodarczych będzie realizowane w celu zachowania charakterystycznych cech krajobrazu.

b) lp. 2 – wykonanie prac jest niezbędne do wykorzystania obszaru do celów edukacyjnych,

c) lp. 3 - zaplanowane zabiegi obejmować będą miejsca, w których występują obce gatunki roślin. Zabiegi polegać będą na wycinaniu, wrywaniu roślin w miarę możliwości z korzeniami lub karczowaniu siewek i podrostu, a także obrywaniu odrośli z pniaków. Zabiegi te mają na celu niedopuszczenie do wejścia osobników w wiek wydawania owoców. Zakłada się, że efektem zabiegów cyklicznie powtarzanych będzie w ciągu kilku najbliższych lat całkowite wyeliminowanie gatunków obcych.

k) lp. 4 - celem prac jest ochrona gatunków rodzimych poprzez eliminację z ekosystemów łąkowych na terenie Parku obcych geograficznie gatunków roślin zielnych.

d) lp. 5 – Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci z terenów ochrony krajobrazowej.

e) lp. 6 – nowe ścieżki edukacyjne i szlaki rowerowe pozwolą na lepsze skanalizowanie ruchu turystycznego i pozwolą na zmniejszenie nielegalnej penetracji Parku przez osoby chcące zwiedzać Park w urozmaicony sposób,

2) W nieleśnych ekosystemach lądowych

- a) lp. 1 - celem wykaszania łąk śródleśnych wraz z wywozem ściętej biomasy jest ochrona różnorodności biologicznej na terenie Parku poprzez zachowanie cennych florystycznie ekosystemów łąkowych oraz ochrona walorów naukowych, dydaktycznych, historyczno-kulturowych, turystycznych i widokowych wybranych łąk. Na łąkach tych występują chronione gatunki roślin, bezkręgowców i kręgowców. Szereg bytujących tam gatunków ma charakter reliktowy lub występuje na granicy swojego zasięgu. Koszenie łąk wykonywane będzie w sposób rotacyjny na części powierzchni tak, aby w obrębie danej łąki pozostało co roku kilka płatów (ok. 20% powierzchni), na których zostaje zachowana roślinność do czasu wytworzenia nasion, poza okresem wegetacyjnym zabezpieczająca miejsca zimowania bezkręgowców. Skoszona roślinność zostanie usunięta z terenu poddanego zabiegom. Niewielka część skoszonej runi po przesuszeniu pozostanie na łąkach w kopcach jako ewentualna baza żerowa dla zwierzyny w okresie zimy, miejsce chronienia dla drobnych kręgowców oraz miejsce rozwoju niektórych bezkręgowców. Na łąkach śródleśnych stosowane jest koszenie opóźnione (od sierpnia do października),
- b) lp. 2 – zaplanowane zabiegi obejmować będą miejsca, w których występują obce gatunki roślin. Zabiegi polegać będą na wycinaniu, wrywaniu roślin w miarę możliwości z korzeniami lub karczowaniu siewek i podrostu, a także obrywaniu odrośli z pniaków. Zabiegi te mają na celu niedopuszczenie do wejścia osobników w wiek wydawania owoców. Zakłada się, że efektem zabiegów cyklicznie powtarzanych będzie w ciągu kilku najbliższych lat całkowite wyeliminowanie gatunków obcych.
- c) lp. 3 - Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci z terenów ochrony krajobrazowej.
- l) lp. 4 - Celem wskazanych działań jest utrzymanie istniejących urządzeń turystycznych na szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych prowadzących przez strefę ochrony czynnej. Mają one na celu zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu zwiedzania turystom i pielgrzymom. Wszystkie urządzenia turystyczne wchodzące w skład tzw. Parkowego Systemu Informacji wykonywane są zgodnie z jednolitymi dla całego terenu Parku projektami nawiązującymi do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego. Prace polegać będą na systematycznej konserwacji i naprawach urządzeń turystycznych oraz ich wymianie na nowe w razie zużycia lub zdewastowania. Na szlakach wykonane zostaną zabezpieczenia techniczne: ograniczniki i progi, w celu ograniczenia rozdeptywania szlaków. Celem planowanych prac jest również zapewnienie bezpieczeństwa turystom i pielgrzymom korzystającym ze szlaków turystycznych. Prace polegać będą na profilowaniu szlaków, uzupełnianiu ubytków poerozcyjnych materiałem miejscowym, naprawie i konserwacji istniejących rowów odpływowych na krawędziach szlaku i istniejących przepustów oraz wykonaniu i systematycznym odnawianiu rowków odpływowych poprzecznych w stosunku do przebiegu szlaku, naprawie ograniczników i progów przeciwoerozyjnych celem zapobiegania szkodom w postaci wymywania nawierzchni, powstającym w wyniku erozji wodnej.
- d) lp. 5 - w razie złamania lub przewrócenia się drzewa na szlak turystyczny lub ścieżkę edukacyjną niezbędne jest przywrócenie drożności szlaku przez odciążenie przewróconego drzewa lub jego złamanej części poza szlak, a w niektórych przypadkach przez obalenie drzewa zamierającego, martwego lub z naderwanym (uszkodzonym) systemem korzeniowym, grożącego przewróceniem się na szlak, a także usunięcie obumarłych konarów zwisających nad szlakiem. Zagrożenie to będzie usuwane niezwłocznie po jego stwierdzeniu i określeniu na miejscu sposobu wykonania prac (ze zwróceniem szczególnej uwagi na zminimalizowanie ewentualnych szkód przyrodniczych, jakie powstać mogą w wyniku tych prac). Wizualne skutki przeprowadzonych zabiegów będą w miarę możliwości maskowane
- e) lp. 6 - uzasadnienie jak w punkcie 2 ust. 1) lit. w,
- f) lp. 7 - celem usuwania drzew rosnących przy budynkach administracyjno-mieszkalnych Parku jest zapewnienie bezpieczeństwa budynków mieszkalnych i gospodarczych, a także bezpieczeństwa zamieszkujących tam osób. Usuwane będą wyłącznie drzewa rosnące w bezpośredniej bliskości budynków, które w przypadku powalenia się (np. wywołanego silnym wiatrem) lub obłamania się konarów, mogłyby uszkodzić lub zniszczyć budynek. W przypadku konieczności usunięcia drzew z próchnowiskami, martwicami, owocnikami grzybów nadrzewnych lub stanowiącymi miejsce

rozwoju bądź schronienia saproksylobiontów, drzewa takie zostaną przemieszczone (bez fragmentowania lub z fragmentowaniem możliwie jak najmniejszym) do pobliskich terenów leśnych i tam pozostawione do naturalnego rozkładu.

Powyższe działania wykonane zostaną w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na przedmioty ochrony i inne gatunki „naturowe” występujące na obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, a niektóre z działań przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu siedlisk przyrodniczych: zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (kod 6410) łąk świeżych użytkowanych ekstensywnie (kod 6510), bogatych florystycznie niżowych muraw bliźniczkowych (kod 6230), a także gatunków motyli – przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*) (kod 1065) oraz czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*) (kod 1060) występujących na tym obszarze.

- h) lp. 8 - ze względu na posiadanie przez podmioty obce gruntów rolnych i leśnych w granicach parku konieczne jest umożliwienie dojazdu do tych posesji,
- i) lp. 9 – wdzierżawianie gruntów rolnych pozwoli na zachowanie ich formy użytkowania zgodnie z zapisami w rejestrze gruntów
- j) lp. 10 – wycięcie drzew i krzewów na terenie przeznaczonym pod budowę nowego Centrum Edukacji Przyrodniczej jest niezbędne do wykonania inwestycji,
- k) lp. 11 - ze względu na rozwijającą się liniową infrastrukturę turystyczną i edukacyjną konieczne jest bieżące wykonywanie korekt urządzania lasu uwzględniające podziały działek i przekształcenia własnościowe.

C) W ekosystemach wodnych

- a) lp. 1 - Wymienione prace mają na celu usuwanie zanieczyszczeń gromadzących się w zbiornikach wodnych, ciekach i źródłach, poza teren parku
- b) lp. 2 – celem jest cykliczne badanie poziomu wód gruntowych w pięciu punktach pomiarowych zlokalizowanych w studniach w obrębie obiektów parkowych (osada „Gajówka Kąty” - oddz. 19i, osada Dąbrowa - oddz. 54o, osada „Leśniczówka Święta Katarzyna” - oddz. 148p, obiekt ŚPN na Świętym Krzyżu - oddz. 115ax, osada Jastrzębi Dół - oddz. 181g). Obserwacja zmian tego poziomu, pozwoli w założeniu na ocenę zmian stosunków wodnych, a w szczególności zmian poziomu wód gruntowych na terenie Parku,
- c) lp. 3 – celem zabiegów jest utrzymanie miejsca rozrodu i występowania płazów, w tym w szczególności traszki grzebieniastej (*Triturus cristatus*). Zabiegi ochrony czynnej miejsc występowania i rozrodu płazów polegać będą na wykaszaniu brzegów oraz trzcinowisk i ewentualnym oczyszczeniu z namułu stawów w oddziałach 8An („Stawy Biskupie”) i 115m („Staw Bielnik”) oraz odtworzeniu oczka wodnego, aktualnie występującego tylko okresowo na skutek wypłylenia związanego z jego zarośnięciem, w oddziale 19j,c w pobliżu osady „Gajówka Kąty” przez pogłębienie. Prace polegające na oczyszczeniu stawów z namułu i pogłębieniu zarośniętego oczka wykonane będą poza okresem wykorzystywania tych zbiorników wodnych przez płazy.

Powyższe działania zostaną wykonane w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, a niektóre z nich przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu ochrony gatunku „naturowego”.

D) Inne

- a) lp. 1 – 6 – Budowa nowych obiektów edukacyjnych oraz remonty i utrzymanie już istniejących, pozwolą na rozszerzenie oferty edukacji przyrodniczej parku. Ze względu na coraz większe zapotrzebowanie grup szkolnych, wycieczkowych oraz turystów indywidualnych rozszerzenie oferty edukacyjnej jest wskazane.
- b) lp. 7 – możliwość wykupu gruntów nienależących do Świętokrzyskiego Parku Narodowego pozwolą na uregulowanie stosunków własnościowych gruntów na terenie parku a w przypadku gruntów leżących przy granicy Parku może przeciwdziałać zamykaniu korytarzy ekologicznych spowodowanych przez budowę domów przy granicy lasu
- c) lp. 8 – usuwanie wyrobów zawierających azbest jest wymagane ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o

- zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest
- d) lp. 9 – rozbiórka zbędnych lub zdewastowanych obiektów należących do ŚPN jest konieczna ze względów bezpieczeństwa.
 - e) lp. 10 – ze względu na ciągle zwiększającą się ilość samochodów, którymi turyści dojeżdżają do granic Parku niezbędne jest zwiększanie ilości miejsc parkingowych umożliwiających pozostawianie samochodów w miejscach do tego wyznaczonych.
 - f) lp. 11 - Celem wskazanych prac jest usuwanie z terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego poza jego teren śmieci.

II. Uzasadnienie szczegółowe zabiegów ochronnych wyszczególnionych w załączniku nr 3 – Opis sposobów ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt

1. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej

1) ochrona czynna gatunków roślin

- a) lp. 1 - celem ochrony osobników cisa pospolitego (*Taxus baccata*) reintrodukowanych na teren Parku w latach ubiegłych, jest ich zachowanie w składzie ekosystemów leśnych. Służyć temu ma usunięcie drzew i krzewów zakłócających ich wzrost oraz ręczne odchwaszczenie gleby wokół drzewek. Zabieg zostanie przeprowadzony we wrześniu,
- b) lp. 2 - celem wykaszania niepożądanych gatunków roślin na stanowiskach pełnika europejskiego (*Trollius europaeus*) i w jego otoczeniu jest zachowanie istniejących stanowisk tego gatunku, zagrożonych zmianami sukcesyjnymi. Zabieg przeprowadzony będzie we wrześniu.
- c) lp. 3 - celem wykaszania niepożądanych gatunków roślin wokół i na stanowiskach rosiczki okrągłolistnej (*Drosera rotundifolia*) jest zachowanie istniejących stanowisk tego gatunku zagrożonych zmianami sukcesyjnymi. Zabieg przeprowadzony będzie we wrześniu,
- d) lp. 4 - Obejmowanie właściwą ochroną rozpoznawanych miejsc występowania poszczególnych gatunków.

2) ochrona czynna gatunków zwierząt

- a) lp. 1 - celem zabiegów jest zachowanie stanowisk chronionych gatunków motyli - przeplatki aurini (*Euphydryas aurinia*) (kod1065) i czerwończyka nieparka (*Lycæna dispar*) (kod 1060). Polegać one będą na wykaszaniu części łąki i jej odkrzaczaniu na nieregularnych płatach (powstrzymywanie sukcesji drzew i krzewów). Niewykaszane mają pozostawać miejsca występowania czarcikęsu łąkowego (*Succisa pratensis*) – rośliny żywicielskiej larw przeplatki aurinii. Motyle te występują na tych samych stanowiskach. Pokos zostanie usunięty. Zabiegi zostaną wykonane po 15 września,
- b) lp. 2 - celem zabiegu jest zachowanie stanowiska występowania chronionego gatunku ślimaka - poczwarówki zwężonej (*Vertigo angustior*) (kod 1014). Zabieg będzie polegał na usunięciu krzewów i nalotu drzew w miejscu występowania gatunku w okresie od października do lutego oraz ręcznym wykoszeniu powierzchni. Pokos zostanie usunięty z miejsca przeprowadzonego zabiegu,
- c) lp. 3 - celem prowadzenia inwentaryzacji miejsc występowania i monitoringu liczebności poszczególnych gatunków, niskoinwazyjnymi metodami przyjętymi dla tych gatunków oraz gromadzenia materiałów dokumentacyjnych jest wypracowanie i wdrażanie właściwych sposobów ochrony miejsc występowania i rozrodu poszczególnych gatunków zwierząt z załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, w szczególności priorytetowych oraz ptaków z załącznika I dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. W zidentyfikowanych miejscach występowania tych gatunków wprowadzane będzie ograniczanie dostępu i wzmożony dozór w celu eliminacji lub ograniczenia płoszenia lub pozyskiwania. Zastosowane też zostaną właściwe poszczególnym gatunkom sposoby ochrony miejsc występowania i rozrodu (zgodne z zaleceniami zawartymi w podręcznikach i poradnikach

ochrony i monitoringu tych gatunków).

- d) lp. 4 - Obejmowanie właściwą ochroną rozpoznawanych miejsc występowania poszczególnych gatunków.
- e) lp. 5 – celem zabiegów jest utrzymanie miejsca rozrodu i występowania płazów, w tym w szczególności traszki grzebieniastej (*Triturus cristatus*). Zabiegi ochrony czynnej miejsc występowania i rozrodu płazów polegać będą na wykaszaniu brzegów oraz trzcinowisk i ewentualnym oczyszczeniu z namułu stawów w oddziale 115m („Staw Bielnik”). Prace polegające na oczyszczeniu stawu z namułu wykonane będą poza okresem wykorzystywania tych zbiorników wodnych przez płazy.
Powyższe działania zostaną wykonane w taki sposób, że nie będą miały negatywnego wpływu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry”, a niektóre z nich przyczynią się do zachowania lub poprawy stanu ochrony gatunku „naturowego”.
- f) lp. 6 - Przewidziano konieczność podjęcia działań związanych z ograniczeniem rozprzestrzenienia się chorób związanych z epizootiami, w tym głównie afrykańskim pomorem świń. Realizacja działań związanych z eliminacją zagrożenia polega na zwiększeniu wykonania odstrzałów redukcyjnych dzika (*Sus scrofa*), który jest nosicielem tej choroby. Redukcja dzików wpłynie na rozrzedzenie populacji tego gatunku, dzięki czemu zmniejszy się możliwość kontaktu zarażonych zwierząt i rozprzestrzeniania choroby, co pozwoli na ochronę populacji dzika, dla którego afrykański pomór świń jest chorobą śmiertelną.

2. Sposoby ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej

1) ochrona czynna gatunków roślin

- a) lp. 1 - uzasadnienie jak w części II ust. 1 pkt 1) lit. a,
- b) lp. 2 - uzasadnienie jak w części II ust. 1 pkt 1) lit. b,

2) ochrona czynna gatunków zwierząt

- a) lp. 1 - uzasadnienie jak w punkcie części II ust. 1 pkt 2) lit. a.
- b) lp. 2 - uzasadnienie jak w punkcie części II ust. 1 pkt 2) lit. f.

Planowane do realizacji w latach 2018-2019 zabiegi ochronne są zgodne z zapisami opracowań wykonanych na potrzeby projektu planu ochrony Parku i są elementami wieloletniej strategii ochrony przyrody Parku przyjętej w oparciu o efekty badań naukowych i obserwacji oraz monitoringu realizowanych zabiegów, a także wytyczne członków Rady Naukowej Parku. Wszelkie zabiegi wykonywane w ramach ochrony czynnej na obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej dostosowane zostały do wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków w ramach obszaru Natura 2000 w granicach Parku. Zostaną one wykonane tak by nie powodować negatywnego wpływu na przedmioty ochrony we wspomnianym obszarze, a ich realizacja służyć będzie w szeregu przypadków utrzymaniu lub poprawieniu stanu ochrony ekosystemów i zachowaniu powiązań między nimi, a także wspieraniu spontanicznie przebiegających procesów renaturalizacyjnych.

Wprowadzony podział obszaru Parku Narodowego na sposoby ochrony (załącznik nr 4) opracowano w formie tabelarycznej. W oparciu o opracowaną na potrzeby projektu planu ochrony waloryzacją stanu zasobów przyrodniczych, wskazującą na możliwość rezygnacji z ingerencji w procesy zachodzące na znacznych obszarach ekosystemów leśnych, zmieniono ich status z dotychczasowej ochrony czynnej (zachowawczej) na ochronę ścisłą. Zmiana ta dotyczy powierzchni 1197,86 ha. W odniesieniu do obszarów ochrony krajobrazowej zachowano stan dotychczasowy. Określono również miejsca udostępniane dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i zarobkowych, ze wskazaniem maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

Wykonanie zadań ochronnych przyczyni się nie tylko do zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych, odtworzenia zniekształconych i zanikłych ogniw rodzimej przyrody, ale również do utrzymania w należytym stanie infrastruktury, jaką dysponuje Park.

